

ULUSLARARASI HUKUK ÇIKMIŞ SORULARI

1- Andlaşmalarla ilgili genel bilgi veriniz.

Uluslararası hukukun kendilerine bu alanda yetki tanıdığı kişiler arasında, uluslararası hukuka uygun bir biçimde, hak ve yükümlülükler doğuran, bunları değiştiren ya da sona erdiren yazılı irade uyuşması anlaşılmaktadır.

Bir andlaşmadan söz edilebilmesi için bunun hak ve yükümlülükler doğurması, değiştirmesi ya da sona erdirmesi koşulu çerçevesinde, hukuksal bağlayıcılığı bulunmayan çok taraflı belgelerin bir andlaşma oluşturmadığı kabul edilmektedir.

Andlaşma olabilmesi için bir irade uyuşmasının uluslararası hukuk çerçevesinde hukuksal sonuçlar doğurmak üzere yapılması koşulu olmalıdır.

Bir andlaşmadan söz edebilmek için ayrıca bunun birlikte gerçekleştirilen ortak bir irade işlemi olması gerekmektedir.

2- Andlaşmaların yapılışı hakkında genel olarak bildiklerinizi yazınız.

Geniş anlamda andlaşmaların yapılması sırasıyla andlaşma metninin oluşturulup resmileştirilmesi, andlaşmanın bağlayıcılık kazanması için gerekli işlemlerin yapılması ve son olarak andlaşmaların hüküm doğurması için biçimsel birtakım işlemlerin yapılması ile tamamlanır.

3- Andlaşma yapmaya yetkili kişileri yazınız.

Bu yetkililer temsil ettikleri uluslararası hukuk kişinin bir devlet ya da uluslar arası örgüt olmasına göre ikiye ayrılır.

i.Devlet Yetkilileri, hiçbir yetki belgesine gerek kalmadan andlaşma görüşmelerinin yapımında ve metnin saptanmasında doğrudan devletlerini temsi etmeye yetkili kişiler de iki gruba ayrılır. Genel olarak devleti adına andlaşma görüşmelerinde ve metnin kabulünde yetkili kişiler: Devlet Başkanı, Hükümet Başkanı ve Dışişleri Bakanıdır. Devleti adına yalnızca temsilci olarak atandıkları devlet ya da uluslar arası örgüt nezdinde yetkili kişiler: Diplomatik misyon şefi (genellikle büyükelçi) bunlar dışındaki tüm devlet görevlilerinin bir andlaşma görüşmelerinde ve kabulünde yetkili olabilmesi için yetki belgesine sahip olması gerekir.

ii. Uluslar arası Örgüt Yetkilileri, herhangi bir yetki belgesine gerek kalmadan andlaşma yapmakla yetkili kişiler genellikle uluslar arası örgütün en yüksek dereceli görevlisi olan genel sekreter ve sekreter yardımcıları bunların dışındaki uluslararası örgüt görevlileri yetki belgesi ile andlaşma yapma ve kabulüne yetkili kılınabilirler.

4- Andlaşmaların görüşülmesi ve yazılması hakkında genel olarak bilgi veriniz.

a. **İkili Andlaşma Yöntemleri:** Görüşmeler yetkililer ve bunlara teknik düzeyde yardımcı olan uzmanların katılması ile başlamaktadır. Genellikle andlaşmanın konusu belirlenmiştir. Bu görüşmelerde ya taraflardan birinin sunduğu andlaşma tasarısı üzerinde çalışarak ya her iki tarafın birlikte sunduğu andlaşma tasarıları üzerinde çalışarak ya da birlikte ortak metin hazırlayarak andlaşma oluşturulmasına gidilir. Andlaşma metninin dili, ya yalnızca tarafların her ikisinin resmi dili ya resmi dillerin yanında bir üçüncü dilde ya da yalnızca bir yabancı dilde yapıldıkları görülmektedir. Birkaç dil kullanılması durumunda anlaşmazlık çıkarsa anlaşmazlığı ortadan kaldırmak için, bir dildeki metin esas metin olarak kabul edilmektedir.

b. Çok Taraflı Andlaşma Yöntemleri: Çok Taraflı Andlaşma görüşülmesi ve metnin hazırlanması diplomatik konferans çerçevesinde ya da uluslararası örgütler çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

aa- Konferans Çerçevesinde: Genellikle önceden hazırlanmış bir andlaşma tasarısı üzerinden başlanmaktadır. Bu konferans hazırlanan devletlerce sunulmaktadır. Kimi zaman konferansı tasarlama ve çağrı bir ya da birkaç devletin girişimine bırakılmaktadır. Kimi zaman ise bir konferansın toplanmasının tasarlanması ve çağrılarının gerçekleştirilmesi bir uluslararası örgütün girişimleri sonucu olmaktadır.

bb- Uluslararası Örgütler Çerçevesinde: Uluslararası örgütler çerçevesinde yapılan andlaşmalarda, bu andlaşmanın yapılmasında iki değişik yöntem uyulduğu görülmektedir. Birinci yöntem, uluslararası örgütün bir uzman organca hazırlanan andlaşma tasarısı bu örgütün en yetkili organı olan genel kurulca kabul edilerek üye devletlerin imzasına ve onayına açılmak suretiyle andlaşma niteliğini kazanmaktadır. İkinci yöntem ise, uluslararası örgütün genel kurulunca bir uluslararası konferansa sunulmasının kabul edilmesini içermektedir. Böylece, bu andlaşma tasarısı konferansın andlaşma yapma amacıyla esas aldığı metni oluşturmaktadır.

5- Türk Hukuku'ndaki andlaşmaların onaylanması nasıl ve kimler tarafından gerçekleştirilmektedir, açıklayınız.

Türkiye Cumhuriyeti adına andlaşmaları hiçbir yetki belgesine gerek kalmadan paraflamaya veya imzalamaya yetkili kişiler Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı'dır. Yine yalnızca nezdinde atandıkları devlet ya da uluslararası örgütle andlaşma görüşmeleri yapmaya diploması temsilciliğiz şefleri yetkilidir. 1982 Anayasası'na göre andlaşmalar Cumhurbaşkanınca onaylanmak suretiyle bağlayıcılık kazanmaktadır. Ancak kabul edilmelerine göre iki tür andlaşma vardır.

a. Andlaşmaların bağlayıcılık kazanması için önce TBMM'nin bir uygun bulma yasasını kabul etmesi gereklidir. Bir andlaşma ancak böyle bir uygun bulma yasasından sonra Cumhurbaşkanının onayıyla geçerli olabilmektedir.

b. Bir andlaşmanın geçerlilik kazanabilmesi için herhangi bir uygun bulma yasasına gerek görmeden Bakanlar Kurulu'nun yetkili olabileceği kabul edilmektedir.

6- Andlaşmaların bağlayıcı güç kazanması yollarını yazınız.

Andlaşmaların bağlayıcı güç kazanmasını üç ayrı kümede toplayabiliriz.

a. Basit Usul: Onaylama, kabul etme ya da uygun bulma gibi ikinci bir işleme gerek kalmadan bir uluslararası hukuk kişinin iradesini açıklayarak doğrudan bir andlaşma ile bağlanması yöntemidir. Basit usul ile andlaşmaların bağlayıcılık kazanması yöntemleri;

- [] İmza (Kesin imza, Danışma koşullu imza ve Uzatmalı imza)

- [] Andlaşmayı oluşturan belgelerin değişimi
- [] Öteki Yollar

b. Onaylama: İmzalanan bir andlaşmanın devletin bu konudaki yetkili organınca kabul edilmesi sonucu devleti uluslararası alanda bağlayan bir hukuksal işlemdir.

c. Katılma: Yapılışı sırasında bir andlaşmaya taraf olmayan bir uluslararası hukuk kişinin bu andlaşmaya sonradan taraf olmasını belirtmektir.

7- Andlaşmaların geçersizlik nedenlerini yazınız ve birini kısaca açıklayınız.

a. Andlaşmaların yasal yetkililerce yapılmaması

b. İradenin sakatlanması

c. Uluslararası buyruk kurallarına (jus cogens) aykırılık: Bir hukuk düzeninin temelini oluşturan ve hukuk kişilerinin aksini kararlaştıramıyacağı üst düzey hukuk kurallarına buyruk (emredici) kurallar denir. Uluslar arası hukukta buyruk (jus cogens) kurallara aykırılık andlaşmanın geçersizliğine sebep olur.

8- Fesih ve çekilme ile andlaşmaların sona ermesini ve koşulları hakkında bilgi veriniz.

Fesih: Bir andlaşmanın taraflarından birinin, bir irade açıklaması yolu ile bu andlaşmaya bundan sonra bağlı olmayacağını bildirmesi işlemidir.

Çekilme: Çok taraflı andlaşmanın kendi tarafının kendisi bakımından bu andlaşmaya son verme işlemidir.

Andlaşmaların fesih ve çekilme yolu ile sona ermesinin koşulları;

a. Andlaşma hükümleri öngörmüşse

b. Tarafların fesih ve çekilme hakkını tanıma niyetinde oldukları anlaşılıyor ise

c. Andlaşmanın doğası gereği tek taraflı fesih ve çekilme hakkını tanıdığı kanısı var ise

d. Öteki taraf andlaşmayı uygulamıyorsa ya da andlaşmanın temel hükümlerini çiğniyor ise

9- 1982 Anayasası'na göre andlaşmaların bağlayıcı güç kazanmasına ilişkin Türk uygulaması nasıldır?

Anayasası'na göre andlaşmalar Cumhurbaşkanınca onaylanmak suretiyle bağlayıcılık kazanmaktadır. Ancak kabul edilmelerine göre iki tür andlaşma vardır.

a. Andlaşmaların bağlayıcılık kazanması için önce TBMM'nin bir uygun bulma yarasını kabul etmesi gereklidir. Bir andlaşma ancak böyle bir uygun bulma yarasından sonra Cumhurbaşkanının onayıyla geçerli olabilmektedir.

Koşulları;

1. Ekonomik, ticari ya da teknik ilişkileri düzenlemek

2. Süre olarak 1 yılı aşmamak

3. Devlet maliyesine yük getirmemek

4. Kişisel statüye ve Türklerin yabancı devletlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak

5. Türk yasalarına değişiklik getirmemek

b. Bir andlaşmanın geçerlilik kazanabilmesi için herhangi bir uygun bulma yarasına gerek görmeden Bakanlar Kurulu'nun yetkili olabileceği kabul edilmektedir.

Koşulları;

1. Daha önceden yapılmış andlaşmaya dayanarak yapılan uygulama andlaşmaları

2. Yasaların önceden tanıdığı yetkilere dayanarak yapılan ekonomik, ticari ya da yönetsel andlaşmalar

10- Andlaşmaların bağlayıcı olmayan üstlenmeler ile farklarını yazınız.

Günümüzde bağlayıcı olmayan ancak siyasi irade ile uyuma niteliği gösteren çok taraflı belgeleri öğreti bağlayıcı olmayan üstlenmeler adı altında incelemektedir. Bir belgenin andlaşma mı yoksa hukuksal bağlayıcılığı olmayan bir üstlenme mi olduğunu anılan belgenin içeriği ve yapan yetkilerin uluslararası hukuk ve iç hukuktaki yetki durumuna göre değerlendirilmektedir. Hukuksal bağlayıcılığı olmayan üstlenmeler herhangi bir onay vb. işlemi gerektirmemekte ve B.M. tescili gerekli olmamaktadır.

Ancak bu tür belgelerin bir takım hukuksal etkileri de bulunmaktadır. Bu tür üstlenmeleri kabul eden devletlerin davranışlarını aynı yönde sürdürmesi beklenmekte ve anılan konuların ulusal yetki alanına girdiğini ileri sürme olanağı kalmamaktadır. Böylece hukuksal etkileri ve uygulamaları açısından andlaşmalardan ayrılmakla birlikte, yetki hükümleri, geçerlilik ve yorum kuralları bakımından bu tür bağlantıların andlaşmalar hukuku çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği öğretide geniş bir yankı bulmaktadır.

11- Andlaşma koşullarında köklü değişimler sonucu andlaşmaların sona ermesi konusundaki bildiklerinizi yazınız.

Andlaşma koşullarında köklü değişimler (rebus sic stantibus) ilkesine göre, bir andlaşmanın yapılışı sırasında var olan ve andlaşmaların yapılmasını etkileyen koşullarda ortaya çıkan değişimlerin bu andlaşmaya son verme ya da uygulamasını durdurma nedeni olacağı kabul edilmiştir. Anılan ilkeye başvurulabilmesi için koşullarda ortaya çıkan değişikliğin köklü bir değişiklik olması gerekmektedir. Bu temel değişikliğin göz önünde tutulabilmesi için en başta önceki koşulların tarafların bu andlaşmayı yapmalarında ana gerekçeyi oluşturması ve ikinci olarak da bu değişikliğin tarafların yükümlülüklerini önemli ölçüde etkilemesi gerekmektedir. Bu ilkenin iki istisnası olup bunlar sınır andlaşmalarına son vermek için söz konusu ilke kullanılmayacak ve koşulların değişmesine kendi yükümlülüklerini yerine getirmeme suretiyle neden olan taraf bu ilkeyi ileri süremeyecektir.

Rebus sic stantibus ilkesine ilişkin en önemli sorun, bu ilkenin öngördüğü koşullar yerine geldiği zaman bu durumda zarar gören tarafın andlaşmaya tek taraflı olarak son verme ya da uygulanmasını durdurma hakkını doğrudan kullanıp kullanamayacağına ilişkindir. Öğretide egemen olan görüş, bir tarafın bu ilkeye dayanarak doğrudan bir andlaşmaya son veremeyeceği yönündedir. Dolayısı ile bu görüşte olan bir taraf ve öteki taraf ile yeni bir andlaşma oluşturmak ya da uyuşmazlığı barışçı yollar ile çözmeye çalışmak zorundadır. Türkiye 1923 Lozan Boğazlar Sözleşmesinin, 1936 Montreux Boğazlar Sözleşmesi ile değiştirilmesi için birinci yola başvurmuştur.

12- Andlaşmalara çekince koymanın anlamını, koşullarını, çekince koyma anına ilişkin bildiklerinizi yazınız.

Çekince, bir uluslararası hukuk kişinin bir andlaşmanın kimi hükümleriyle bağlı olmayacağını açıklayan tek taraflı bir bildirimdir. Çekince çok taraflı andlaşmalara koyulabilir, iki taraflı andlaşmalara çekince koymak andlaşmanın tarafları bakımından yeniden görüşmeyi gerektirecektir.

Bir çekincenin geçerli olmasının bazı koşulları vardır. Bunlar;

- Çekince yazılı olmalıdır. Yazılı olarak taraflara bildirilmelidir. Tarafların itirazı ya da kabulü de yazılı olmalıdır.

- Çekincenin andlaşmada yasaklanmamış olması ve andlaşmanın konu ve amacına aykırı olmaması gerekir.

- Konulan çekince taraflarca kabul edilmiş olmalıdır. Bu andlaşmanın bir hükmü ile önceden çekince koymasını benimsenmesinin bildirilmesidir.

- Bu koşul ise çekince koyma anına ilişkindir. Uluslararası hukuk kişinin andlaşmaya çekince koyma anı andlaşmanın imzalanması, onaylanması veya katılma anı ile mümkündür.

13- Andlaşma metninin resmileştirilmesi hakkında genel bilgi veriniz.

Eğer bir andlaşmayı kabul eden taraflar herhangi bir yöntem öngörmemişse, uygulamada bir andlaşma metninin resmîlik kazanarak kesinleşmesi için tarafların temsilcilerinin imzası ya da parafı ile gerçekleşmektedir.

İmzaların birkaç biçimde verilmesi olasılığı vardır.

1. Kesin İmza: Hiçbir koşula bağlı olmayan ve görüşmelerin bitiminde verilen imzadır.

2. Danışma Koşullu İmza: Temsilcisi adına katıldığı devlet ya da uluslararası örgüte durumu götürerek kesin bir değerlendirme yapılmasını istemektedir. Eğer söz konusu devlet ya da uluslararası örgüt temsilcilerinin bu imzasını kabul ettiğini bildirirse danışma koşullu imza verildiği andan başlayarak kesin imzaya dönüşmektedir.

3. Uzatmalı İmza: Bu yöntemle göre, genellikle bir andlaşmanın görüşülmesine katılan tarafların andlaşma metnini imzalamaları için metnin kabulünden başlayarak belirli bir süre tanınmasıdır.

Paraf: Temsilcilerin adlarının baş harfini koymak suretiyle bir andlaşma metnini saptama işlemine verilen addır.

Parafa şu durumlarda başvurulmaktadır;

- Eğer andlaşmanın imza yolu ile bağlayıcılık kazanılması düşünülüyorsa, andlaşma metnini saptamak amacıyla
- Andlaşma metninin imza ile kesinleşmesi işlemi daha üst düzey devlet yetkililerinin yerine getirmesi uygun görülümüşse
- Eğer görüşmedeki temsilci imza yetkisine sahip değilse

14- Andlaşmayı tanımlayınız ve bağlayıcı olmayan üstlenmeler ile arasındaki farkları genel olarak açıklayınız.

Andlaşma, genel olarak uluslararası hukukun kendilerine bu alanda yetki tanıdığı kişiler arasında uluslararası hukuka uygun biçimde, hak ve yükümlülükler doğuran, bunları değiştiren ya da sona erdiren yazılı irade uyuşması olarak tanımlanır. Günümüzde bağlayıcı olmayan ancak siyasi irade ile uyuşması niteliği gösteren çok taraflı belgeleri öğreti bağlayıcı olmayan üstlenmeler adı altında incelemektedir. Bir belgenin andlaşma mı olduğu ya da hukuksal bağlayıcılığı olmayan bir üstlenme mi olduğu anılan belgenin içeriği ve yapan yetkilinin uluslararası hukuka ve iç hukukta yetki durumuna göre değerlendirilmektedir. Hukuksal bağlayıcılığı olmayan üstlenmeler herhangi bir onay vb. işlemi gerektirmemekte ve Birleşmiş Milletlere tescili gerekli olmamaktadır. Ancak bu tür belgelerin bir takım hukuksal etkileri de bulunmaktadır. Hukuksal açıdan daha çok bir olgu gibi değerlendirilen bu üstlenmeleri kabul eden devletleri davranışlarını aynı yönde sürdürmesi beklenmekte ve anılan konuların ulusal yetki alanına girdiğini ileri sürme olanağı kalmamaktadır. Böylece hukuksal etkileri ve uygulamaları açısından andlaşmalardan ayrılmakla birlikte, yetki hükümleri, geçerlilik ve yorum kuralları bakımından bu tür bağlantıların andlaşmalar hukuku çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği öğretide geniş bir yankı bulmaktadır.

15- İkici görüş ve tekçi görüş hakkında bildiklerinizi yazınız.

İkici Görüş: Bu görüşe göre, uluslararası hukuk ile iç hukuk birbirinden farklı ve bağımsız iki ayrı hukuk düzenini oluşturur. Bu ayrım iki temel sebebe dayanır.

a. Söz konusu her iki hukuk düzeninin düzenledikleri toplumsal ilişkinin değişik olması

b. Söz konusu her iki hukuk düzeninin kurallarının büyük ölçüde değişik kaynaklardan doğmaları

İç hukukta kuralların bağlayıcılığı yasa koyucunun iradesi üzerine oturmaktadır. Oysa uluslararası hukukta kuralların bağlayıcı **Pacta sunt servanda** ilkesi gereğidir.

Sonuç: Bir hukuk düzeninde oluşturulan kuralların, kural niteliğiyle öteki hukuk düzeninde hukuksal etkiler doğurması söz konusu olmayacaktır.

• Her iki hukuk düzeni birbirinden bağımsız olduğu için iki düzenin kurallarının birbiri ile çatışma olasılığı yoktur.

• Bir hukuk düzenin ötekinde geçerli olan kurallardan yararlanabilmesi için, ya bir düzenden ötekine atıf ya da aktarma yapılması gerekmektedir.

Tekçi Görüş: Dünyada var olan hukuk düzeni tek bir düzen olup uluslararası hukuk ve iç hukuk düzenleri bu bütünün parçalarıdır.

Tekçi görüş iki ana okul çerçevesinde toplanır;

1. Gerçekçi Okul

2. Normcu Okul

Gerçekçi Okul: Bu görüşe göre uluslararası hukukun uluslararası toplumun hukukunu oluşturur. Uluslararası hukuk ile iç hukukun sürekli çatışma durumunda olmaları söz konusu değildir. Aksi takdirde ortak yaşam olanağı ortadan kalkacaktır. Bu nedenle her toplumlararası kural kendisiyle çelişen her iç kurala üstün olacaktır. Sonuç olarak iç hukuk uluslararası hukuka bağımlı olacaktır.

Normcu Okul: Bu kuramın savunucusu Hans Kelsen için tek bir temel kural vardır. O da **Pacta sunt servanda** ilkesidir. Aynı temel kurala dayanan uluslararası hukuk ile iç hukuk tek bir hukuk düzeni oluşturur. Tek bir hukuk düzeni söz konusu olduğunda bütünü oluşturan parçalardan hangisinin üstün olacağı sorusu iki değişik cevap içermektedir.

— İç hukukun üstünlüğü

— Uluslararası hukukun üstünlüğü

Hiyerarşik bakımdan üstün olan hukuk uluslararası hukuktur. Sonuç olarak da iç hukuk uluslararası hukuka bağımlı (tâbi) olacaktır.

16- Basit usul yolu ile andlaşmaların bağlayıcılık kazanması hakkında bilgi veriniz.

Bir uluslararası hukuk kişinin iradesini açıklayarak doğrudan bir andlaşma ile bağlanması yöntemleri öğretide basit usul olarak adlandırılmıştır.

Basit usul ile andlaşmaların bağlayıcılık kazandığı yöntemler; imza, andlaşmayı oluşturan belgelerin değişimi ve öteki kabul edilen yöntemler olarak üçe ayrılır.

i. İmza: Bir devletin ya da uluslararası örgütün imza aracılığı ile bir andlaşmayla bağlanması için şu koşullardan en az birini yerine getirmesi gerekmektedir:

✓ Andlaşmanın imza ile bağlayıcılığını öngörmesi

✓ Görüşmelere katılan tarafların imza ile andlaşmanın bağlayıcılık kazanacağını kabul etmeleri

✓ Yetkili temsilcilerin yetki belgesinde imza ile andlaşmanın bağlayıcılık kazanacağını bildirmesi ya da bu yönde yetkili olduklarının görüşmeler sırasında açıklanması

Yukarıda sayılan durumların aksinde, bir andlaşma metnine koyulan imzanın yalnızca bu metnin saptanması yolunda gerçekleştirilen bir işlem olarak değerlendirilmesi gerekir.

ii. Andlaşmayı oluşturan belgelerin değişimi: Eğer bu andlaşma birkaç belgenin bir araya gelmesi ile oluşmakta ise, bu belgelerin değişimi yoluyla olanaklıdır. Bu yolla bağlanma en çok mektup değişimi biçiminde olmaktadır. Bir andlaşmanın belge değişimi yolu ile bağlayıcı nitelik kazanabilmesi için şu koşullardan en az birinin yerine getirilmiş olması gerekmektedir:



Eğer değiştirilen belgeler bunu öngörüyorsa

Eğer tarafların niyetlerinin bu yönde olduğu başka

verilerden çıkarılıyorsa

iii. Öteki yöntemler: Gerek devletlerin gerekse uluslararası örgütlerin bir andlaşma ile bağlanma amacıyla irade açıklamalarını, üzerinde andlaşma varacakları herhangi bir başka yöntemle de belirtebilecekleri kabul edilmektedir. Uluslararası Adalet Divanına göre, bir ortak bildirinin bağlayıcı nitelikte bir andlaşmayı oluşturup oluşturmadığı söz konusu işlemin ya da alışverişin niteliğine bağlıdır. Bu da, Divan.'a göre, böyle bir bildiride kullanılan terimlerin ve bu bildirinin yapıldığı koşulların incelenmesinden ortaya çıkacaktır. Ancak, uluslararası hukuka göre bir ortak bildiri yapmak yolu ile bağlanmak olanaklı olmakla birlikte, bu bildirinin ilanı ile doğrudan bağlanılıp bağlanılmayacağı konusundaki iç hukuk bakımından yetkinin her devletin kendi uluslararası hukukuna bağlı olduğu açıktır.

17- Onaylama yolu ile andlaşmaların bağlayıcılık kazanması hakkında bilgi veriniz.

İmzalanan bir andlaşmanın devletin bu konuda yetkili organınca kabul edilmesi sonucu devleti uluslararası düzeyde bağlayan bir hukuksal işlemdir. Bir devletin iç hukuk bakımından onaylama işleminin gereklerinin yerine getirilmesi, o devletin anayasası ve mevzuatınca yetkili kılınmış organlarınca bir andlaşmanın bağlayıcılığının kabul edilmesini gerektirmektedir.

1969 Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi (m. 14) göre, andlaşmaların bağlayıcı nitelik kazanabilmesi için onay yalnızca şu durumlarda kesin gerekli olmaktadır:

i. Andlaşmada öngörülmüşse

ii. Başka yollardan tarafların onaylama ile bağlanmayı kabul ettikleri anlaşılıyorsa

iii. Bir devletin temsilcisi andlaşmayı imzalarken onay ile bağlanacaklarını belirtmişse

iv. Bir devlet temsilcisinin yetki belgesinde, bu koşul belirtilmiş ya da görüşmeler sırasında bu koşul açıklanmışsa

18- Katılma yolu ile andlaşmaların bağlayıcılık kazanması hakkında bilgi veriniz.

Katılma, yapılışı sırasında bir andlaşmaya taraf olmayan bir uluslararası hukuk kişinin bu andlaşmaya sonradan taraf olması işlemini belirtmektedir. Uygulamada katılma işleminin, ilke olarak, önceden andlaşmanın hazırlanmasında bulunmayan ya da andlaşmayı imzalamamış olan devletlere açık olduğu görülmektedir. Bununla birlikte andlaşmayı imzalamasına karşın süresinde onaylamamış devletlerde daha sonra katılma yolu ile bir andlaşmaya taraf olabilmektedirler.

Bir andlaşmaya katılma yolu ile taraf olabilmek, iki durumda gerçekleşebilmektedir:

i. Eğer andlaşma hükümlerinden ya da başka yollardan görüşmelere katılan uluslararası hukuk kişilerinin böyle bir olanağı tanıdığı anlaşılırsa

ii. Eğer bir andlaşmanın tarafları sonradan alacakları bir kararla bu hakkı bir uluslararası hukuk kişisine tanırlarsa

Kimi andlaşmalarda katılma hakkı tüm devletlere tanınırken, kimileri katılma hakkını önceden belirlenmiş birtakım devletlere ya da devlet kategorilerine ayırmaktadır.

Bir andlaşmaya katılma üç değişik yolla gerçekleşebilmektedir.

- Özel bir katılma andlaşması yolu ile
- Karşılıklı bildirim değişimi yolu ile
- Tek-taraflı bir işlemle katılma yolu

19- İrade sakatlanması halleri hakkında genel olarak bilgi veriniz.

- Yanılgı
- Aldatma
- Temsilcinin ayartılması
- Temsilci üzerinde baskı
- Devlet üzerinde kuvvet tehdidi ya da kullanılması

Yanılgı: Belirli bir olgu ya da veriler üzerinde yazılarak yapılan andlaşmalar, yanılgının andlaşmanın temel öğelerini ilgilendirmesi koşuluyla geçersizdir. Ancak bir uluslararası hukuk kişinin bunu ileri sürebilmesi için, bu yanılgının oluşumunda kendisinin hiçbir katkısının olmaması gerekmektedir.

Aldatma: Bir andlaşmanın görüşülmesi sırasında taraflardan birinin ötekine kimi verileri bilinçli olarak yanlış sunması sonucu bir andlaşma gerçekleşmişse o zaman bu andlaşmanın geçersiz sayılması olasılığı vardır.

Temsilcinin ayartılması: Bir andlaşmanın yapılması sırasında taraflardan birinin temsilcisinin doğrudan ya da dolaylı bir biçimde ayartılması ve özellikle rüşvet verilmek suretiyle elde edilmesi ve andlaşmanın bunun sonucu gerçekleştirilmesi de bu andlaşmanın geçersizliğini söz konusu etmektedir.

Temsilci üzerinde baskı: Bir andlaşmanın gerek görüşmeler gerekse imza ya da onay yetkisine sahip kişiler üzerinde yapılan baskı ve zor kullanılması (cebir) sonucu gerçekleşmesi durumunda da bu andlaşmanın geçerliliği ortadan kalmış olur.

Devlet üzerinde kuvvet tehdidi ya da kullanılması: Bir devlete karşı kuvvet tehdidi ya da kullanımı yolu ile elde edilen andlaşmanın geçersiz sayılması uluslararası uygulanan hukukta büyük sorunlara yer verecek bir konudur. Zira barış andlaşmalarının çok büyük bir bölümü yenilenlerin yenilenlere kabul ettirdikleri andlaşmaları oluşturmaktadır. Böylece, uygulanan uluslararası hukuk, kuvvet kullanmanın yasak olmadığı dönemlerde, büyük ölçüde bu yöntemlere dayanarak gerçekleştirilmiş olan andlaşmaları geçerli saymaktan kaçınmamıştır.

20- Tarafların tek-taraflı iradesi sonucu andlaşmaların sona ermesi hakkında bilgi veriniz.

Fesih ve Çekilme: Fesih, bir andlaşmanın taraflarından birinin bir irade açıklaması yolu ile bu andlaşma ile bundan sonra bağlı olmayacağını bildirme işlemine verilen genel ad olmaktadır. Sonuç bakımından aynı olmakla birlikte, çok taraflı bir andlaşmanın kendi tarafın kendisi bakımına bu andlaşmaya son verme işlemine ise çekilme adı verilmektedir.

Vazgeçme: Bir andlaşmanın sağladığı haklardan ve çıkarlardan bundan böyle yararlanılmayacağını bildirilmesi işlemine vazgeçme adı verilmektedir. Böylece, bu işlem aracılığıyla da bir andlaşmanın son bulması olasılığı vardır.

21- Andlaşmalara çekince konulması anı ile ilgili koşullar nelerdir?

Bir uluslararası hukuk kişinin bir andlaşmaya çekince koyabilmesi ilke olarak andlaşmanın imzalanması, onaylanması ya da katılma anında olacaktır. Ancak çok ender olarak kimi andlaşmaların onaylama ya da katılmadan sonrada çekince koyulmasına izin verildikleri görülmektedir. Bir çekincenin ve ona yapılan itirazların taraflarca geri alınması eğer andlaşmada aksini öngörmüyorsa, her zaman yapılabilir. Gerek bir çekincenin gerekse itirazın geri alınmasının hüküm doğurmaya başlaması anı başka bir tarih öngörülmedi ise öteki tarafın bu konudaki bildirimi anıdır.

22- Soykırım suçu hakkında bilgi veriniz.

Soykırım suçunun tanımında belirleyici öge ulus, din, soy ya da ırk özellikleri üzerine oluşan bir grubun tamamen ya da kısmen yok edilmesi amacı olmaktadır. Bu nedenle yalnızca bir topluluğu yok etme niyetiyle gerçekleştirilen aşağıdaki eylemler, soykırım sözleşmesi çerçevesinde soykırım suçu olarak değerlendirilmektedir;

- a. İlgili grup üyelerinin öldürülmesi
 - b. İlgili grup üyelerinin fiziksel ya da ruhsal sağlıklarına ağır zararlar verilmesi
 - c. İlgili grupta doğumlara engel olacak önlemlerin alınması
 - d. İlgili grup üyelerinin fiziki varlıklarının ortadan kalkmasına neden olacak koşullar altına konulması
 - e. Bir gruptan çocukların zorla başka gruba nakledilmesi
- Soykırım suçu işleyen bireylerin yargılanması ve cezalandırılması, ilke olarak, suçun işlendiği ülke devletinin yetkisine girmektedir.

23- Avrupa Topluluğu organlarını sayınız ve kısaca bilgi veriniz.

Avrupa Konseyi: Her üye devletin hükümet üyelerinden birinin katılması ile oluşan bir organdır. Genellikle üye devletlerin Dışişleri Bakanları katılmaktadır. Bugün konsey 15 üyeye sahiptir. Konsey başkanlığı üye bakanlar alfabe sırasına göre 6 aylık süreler için yaparlar.

Avrupa Komisyonu: 20 bağımsız üyeden oluşmaktadır. İngiltere, Almanya, İtalya, İspanya ikişer üye diğerleri birer üye vermektedir. Görev süresi 4 yıldır. Komisyon başkanı ve başkan yardımcıları 2 yıl için komisyon üyeleri tarafından seçilirler.

Sayıştay: 15 üyeden oluşur. Topluluğun hesaplarını denetlemektedir. Parlamentonun görüşü ile konsey tarafından atanırlar.

Avrupa Parlamentosu: Üyeleri her üye devletten halk tarafından seçilmektedir. Günümüzde G26 parlamenterden oluşur. Parlamento başkanı ve yardımcıları üyeler arasından seçilmektedir.

Başlıca görev; denetim ve danışma olmakla birlikte Nuestrich andlaşması ile “Avrupa Birliği” olduktan sonra bazı yasama faaliyetlerinin yönetmelik ve tüzük önerileri de yapmaktadır.

Avrupa Topluluğu Adalet Divanı: 27 yargıçtan oluşmaktadır. Üyeler en yüksek yargı görevlileri ve tanınmış hukukçular arasından üye devletlerce 6 yıl için seçilirler. Kısmi seçimler her 3 senede bir yenilenir.

Görevleri;

a. Andlaşmaların yorumu

b. Topluluk organları tarafından yapılan işlemlerin geçerliliği ve yorumu

c. Konsey kararı ile kurulan kurumların ana statülerinin yorumu

Adalet Divanı'na Avrupa Komisyonu üye devletler, gerçek ve tüzel kişiler başvurabilirler.

24- Devlet niteliği kazanmamış topluluklar hakkında bilgi veriniz ve biri hakkında kısaca açıklamada bulununuz.

Bir devlete sahip bulunmayan insan toplulukları ikiye ayrılır.

1. Belirli bir toplumsal ve siyasal örgütlenme düzeyine gelen topluluklar

2. Bu tür örgütlenmeyi sağlayamamış topluluklar

İkinci grubu oluşturan ve yeterli toplumsal ve siyasal örgütlenmeden yoksun olan toplulukların yaşadığı ülkeler, Avrupa'nın sömürgeci anlayışına da uygun olarak "sahipsiz ülke" kabul edilmiştir. Bu ülkeleri işgal yolu ile ülkelerine katma hakkına sahip olan devletlerin tam ve münhasır egemenliği altına girecekleri kabul edilmiştir.

Buna karşılık belirli bir toplumsal ve siyasal örgütlenme düzeyine ulaşmış insan toplulukları kendi devletini kurmadıkları ve kendi rızalarıyla ya da zorla belirli bir devletin tam ve münhasır egemenliği altına girmedikleri sürece uluslararası hukukun konusunu oluşturmaktadırlar.

Bu birimlerin en önemlileri şunlardır;

- ✓ Vassal ülke
- ✓ Koruma altında ülke
- ✓ Ortak yönetim altında ülke
- ✓ Vekâletle yönetilen ülke
- ✓ Vesayet altında ülke
- ✓ Uluslararası statüye konulmuş ülkeler

Vassal Ülke: Vassal durumda bulunan ülkenin ilke olarak dış ilişkileri bağlı bulundukları devlet tarafından yürütülür, bu devlete vergi verirler ve onun güvencesi altında bulunurlardı.

25- Devletin ülkesel yetkisine kural-dışılık oluşturan beş durumu yazınız.

a. Kapitülasyonlar

b. Geçiş Hakkı

c. Yabancı askeri üsler ve kuvvetler

d. Askerden ve silahtan arındırma

e. Yabancı devletlerin ve uluslararası örgütlerin dokunulmazlığı ve bağımsızlığı

26- Devletin kurucu öğelerini yazınız ve birisi hakkında bilgi veriniz.

a. Ülke

b. İnsan topluluğu

c. Başka bir otoriteye bağlı olmayan siyasal yönetim

Ülke: Gerek iç hukukta ve gerekse uluslararası hukukta yerleşmiş görüşe göre bir devlet ülkesi, devlete ait kara, hava, deniz bölümlerinden oluşur. Devlet ülkesinin bütünlüğü önemli değildir. Devlet ülkesinin coğrafi bütünlük içinde tek bir kara ve ona bağlı deniz ve hava ülkesinden oluşması zorunluluğu yoktur. Devletin kurucu öğesi olan ülke, o ülke

üzerinde yaşayan halk arasındaki ilişkin hukuksal dayanağını yeni doğan bir devlet için self-determination ilkesi olmaktadır.

27- Devletin kişisel yetkileri ve ülkesi dışında gerçek kişilere ilişkin yetki kullandığı başlıca alanlar hakkında bilgi veriniz.

Bir devletin ülkesi dışında kullanacağı yetkiler bu devletin kamu gücünün bir bölümünü ya da tümünü ülkesi dışına tanınmasını ve orada bir takım konularda fiilen egemen olmasını gerektirmektedir. Devlet kendisine hukuksal bağlarla bağlı olan kişiler ve araçlar üzerinden de kamu gücünü oralara kadar götürmeden ülke dışında bir takım yetkilere sahip olmayı sürdürmektedir. Devletin ülke dışındaki bu kişisel yetkisinin ana dayanağı uyrukluk bağıdır. Ancak kural dışı olarak bir devletin uyrukluk bağı dışında da ülkesi dışında bir takım yetkiler kullanması söz konusu olmaktadır. Yine bir devletin uyrukluk bağına benzer bir takım araçlar üzerinde ülkesi dışındaki kişisel yetkisini kullanması kabul edilmektedir.

Uyrukluk: Konusu bir devletin münhasır yetkili olduğu alanlardan biridir. Türk yetkili ve görevlilerinin yabancı ülkelerde işleyecekleri göreve bağlı suçlarda da Türk yargı organlarının yetkisi kabul edilmektedir. Devletin ülke dışındaki yurttaşları üzerindeki kişisel yetkisi, ayrıca yurttaşların başka devletlerce zarara uğratılması durumunda onların haklarını koruma konusunda da sürmektedir. Öte yandan bir devlet uyrukluğuna bağlı olarak ülkesi dışında kişisel yetki kullandığı başlıca konularda vardır. Bunlar; yabancıların devlet güvenliğine karşı işlediği suçlar ile uzay araçlarına ilişkin bulunmaktadır. Öte yandan devletin uzaya fırlatılan araçlar üzerindeki kişisel yetkisinin sürdüğü uygulanan uluslararası hukukta kabul edilmektedir.

28- Kara sınırları konusunda bildiklerinizi yazınız.

Sınırlar, devletin ülkesinin verdiği çizgiyi belirtmektedir. Sınırların kesin bir biçimde saptanması olgusu, modern devletlerin doğmasıyla XVI-XVII. yüzyıllar arasında yerleşmeye başlamıştır. Sınırların hukuksal açıdan geçerli olarak saptanması ile ilgili devletlerce gerçekleştirilebileceği gibi, uyuşmazlık konusu olan sınırların tarafların başvurduğu uluslararası yargı ya da hakemlik organlarınca saptanması olanağı vardır. Kara sınırlarının taraflarca saptanması ancak andlaşma ile mümkündür. Andlaşma yolu ile sınır saptanması yoluna gidildiği zaman, önce hangi öğelerin sınırı oluşturacağına karar vermekte ve daha sonra bir coğrafi harita üzerinde bu öğelerin karşılığı olan enlem ve boylamlar belirlenerek andlaşma metnine yazılmaktadır. Andlaşma yürürlüğe girdikten sonra ikinci aşama kabul edilen verilen yer üzerinde işaretlenmesine geçilir. Bu amaçla taraflar iki tarafın uzmanlarından oluşan karma sınır komisyonları kurmaktadır. Devletler sınır çizgilerini saptarken çok değişik öğelerden yararlanırlar. Ya daha önceden başka amaçlar için belirlenmiş sınırlar bu kez devletlerarasında sınır olarak kabul edilir ya da yeni sınır çizgisi saptanır.

Yeni bir sınır saptamak istendiği zaman iki tür öğe arasında seçim yapma olasılığı vardır. Birincisi, yapay öğelerden, ikincisi ise doğal öğelerdendir. Yapay öğelerin en tanınmış olanı enlem ve boylamdır. Doğal öğelerden ise, dağ, akarsu, göl gibi başlıca coğrafi öğelerdir.

Bugün Türkiye'nin bütün kara sınırları andlaşmalarla saptanmış bulunmaktadır. Bu sınırlar Avrupa Kıtası'nda Yunanistan ve Bulgaristan ile Asya Kıtası'nda ise Rusya, İran, Irak ve Suriye ile çizilmiştir.

29- En çok gözetilen ulus kaydı hakkında bilgi veriniz.

En çok gözetilen ulus kaydı, bir andlaşmada tarafların belirli bir konuda üçüncü devletlere ya da yurttaşlarına tanıdıkları ya da tanıyacakları en iyi muameleyi birbirlerine ya da yurttaşlarına karşıda uygulamayı kabul ettiklerini açıklayan bir hükümdür.

Geleneksel olarak bu kayda kural-dışılık oluşturduğu kabul edilen genel durumlar şunlardır;

- a. Taraflar arasında gümrük vergilerini ortadan kaldıran ve üçüncü devletlere karşı bir ortak gümrük politikası izlemesini gerektiren gümrük birliği andlaşmaları
- b. Taraflar arasında gümrük vergilerini ortadan kaldıran ve en çok üçüncü devletlere karşı her bir devleti bu konuda serbest bırakan serbest değişim bölgesi oluşturan andlaşmalar
- c. Sınır ticaretine ilişkin olarak tanınan kolaylıkları içeren andlaşmalar

30- Sürekli tarafsız devlet hakkında bilgi veriniz.

Sürekli tarafsız devlet, bağımsız bir devlet olup olağan olarak bir devletin sahip olduğu bütün yetkilere sahip bulunmasına karşılık bir konuda bunun sınırlandığı devlet türüdür. Sürekli tarafsız devlet başka devletlerarası çıkan savaşlara katılmama ve barış zamanında ittifak andlaşmalarına taraf olmama yükümü altında bulunur. Yine bu devlet, ülkesinde başka devletlerin kuvvetlerinin geçmesine ya da yerleşmesine izin vermeme yükümü altındadır. Sürekli tarafsız devlet ile herhangi bir savaşta ya da barış zamanında taraf tutmayan devletleri karıştırmamak gereklidir. Sürekli tarafsız devletin bu tarafsızlığı hukuksal bir yükümlülük niteliktedir. Ve hiçbir hukuksal zorunluluktan doğmaz.

31- Tahkimname ve son senet kavramlarının tanımlarını yapınız.

Tahkimname: Uluslararası hukuk kişilerinin, bir uyuşmazlıklarını hakemlik ya da yargı yoluyla çözme kararı ve bu yolla başvurma koşul ve yöntemini düzenleyen andlaşmayı belirtir.

Son Senet: Bir kongre ya da konferansta kabul edilen andlaşmalar ile kimi zaman toplantıya katılan tarafları da sayan andlaşma nitelikli belgedir.

32- Uluslararası sorumluluğun doğmasının koşullarını hakkında genel olarak bilgi veriniz.

Bir uluslararası sorumluluğun doğması için dört temel koşulun olması gerekmektedir.

1. Uluslararası hukuka aykırı bir fiilin ya da sonuçlarına uluslararası sorumluluk atfedilen özde uluslararası hukuka uygun bir faaliyetin varlığı
2. Bu fiil ya da faaliyetin bir zarara meydan vermesi
3. Bu fiil ya da faaliyetin uluslararası hukuk kişisine bağlanması onun fiil ya da faaliyeti olarak değerlendirilmesi
4. Bu fiil ya da faaliyete ilişkin olarak uluslararası sorumluluğu ortadan kaldıran ya da etkilerini silici herhangi bir nedenin bulunmaması

Bir zararın varlığı; her zarar uluslararası sorumluluğun doğması için yeterli değildir. Uluslararası sorumluluk doğması için şu koşullar gerekmektedir;

- a. **Korunan hak ve çıkar:** Uluslararası sorumluluk doğuracak zararın uluslararası hukukta korunan bir hakka ilişkin olması gerekir.

b. Doğrudan veya dolaylı zarar ayrımı: Uluslararası sorumluluk doğuran zararın uluslararası hukuka aykırı fiilin ya da belirli bir faaliyetin doğrudan neden olduğu zarardır.

c. Maddi-Manevi zarar ayrımı: Maddi ve manevi zararlar uluslararası sorumluluk nedeni olarak kabul edilmiştir.

33- Uluslararası Adalet Divanı'nın taraflarca yetkili kılınması yollarını yazıp, birini açıklayınız.

Taraflar Divan'a bu yetkiyi şu yöntemlerle tanıyabilmektedir;

- a. Yorum yoluyla
- b. Bir tahkimname ile (mahkeme sözleşmesi)
- c. Önceden yapılan uluslararası andlaşmalarla
- d. Tek taraflı bir bildiri ile

Tahkimname ile devletin bir tahkimname ile divanın önüne götürebileceği statüsü 96/I. madde ile kabul edilmekte olup bu uyuşmazlığın doğmasından sonra başvurulacak bir yöntemdir. Tahkimnamede uyuşmazlığın konusunda ve tarafların bildirmesi konusunda bilgi vermek zorunludur. Tahkimname tek bir belge olabileceği gibi, tamamlayıcı bir belge olarak da karşımıza çıkabilir.

34- Diplomasi temsilcilerinin sınıfları ve görevleri hakkında bilgi veriniz.

Sınıfı: Uluslararası hukukta diplomasi temsilcilerinin sınıflandırılması ilk olarak 19.03.1915 Viyana Kongresi son senesinde yer alan yönetmelik ile yapılmıştır. Söz konusu yönetmelikte diplomasi temsilcileri önem sırasına göre 3 sınıfa ayrılır.

- a. Büyükelçiler ve papalık temsilcileri
- b. Devlet başkanı nezdinde atanan elçiler ve öteki temsilciler
- c. Dışişleri Bakanı nezdinde atanan maslahatgözarlar

Görevleri;

- Devletini kabul eden devlette temsil etmek
- İki devlet arasında ilişkileri geliştirmek
- Devlet adına görüşmeler yapmak
- Devletin ve yurttaşlarının uluslararası hukuk tarafından tanınan hak ve çıkarlarını korumak
- Yasal yollar çerçevesinde kabul edilen devlet hakkında bilgi toplamak ve değerlendirme yapmak

35- Uluslararası ilişkilerde sürekli diplomasi temsilcilerinin yararlandığı dokunulmazlık ve ayrıcalıklar hakkında bilgi veriniz.

Uygulanan uluslararası hukukta diplomasi temsilcisi gönderen devlet şu konularda uluslararası hukukta diplomatik temsil ve ayrıcalıklardan yararlanır.

1. Elçilik binasının ve araçların dokunulmazlığı
2. Elçilik arşivlerinin dokunulmazlığı
3. Elçiliğin haberleşme serbestliği
4. Elçiliğin gümrük ayrıcalığı ve vergi

Uygulanan uluslararası hukuk, gönderen devletin diplomasi temsilcileri ve aile mensubu kişilerin şu konularda diplomasi dokunulmazlığı ve ayrıcalıklarından yararlanacağı öngörülmüştür.

- a. Kişi, konut ve yargı dokunulmazlığı

b. Vergi ve gümrük ayrıcalığı

36- Geçici diplomasi temsilcileri hakkında bilgi veriniz.

Kimi sorunların çözümü geçici diplomasi adı verilen ve belirli süreler için temsilciyi göndermesi gereken yöntemlerle gerçekleşir. Şu konularda geçici diplomasi temsilcileri gönderilir;

- i. Uluslararası diplomatik konferanslara katılma
- ii. Uluslararası örgüt toplantılarına geçici olarak katılma
- iii. Belirli bir devlette törene katılma

Konferansa ya da toplantıya katılacak diplomasi temsilcilerinin ve görevlilerin heyetteki görevinin ve yerinin, gidiş-dönüş tarihlerinin kendine refakat eden aile mensuplarının gönderen devletçe konferansa ya da uluslararası örgüte bildirilmesi gerekir. Bu diplomasi temsilcilerinin uluslararası örgütler nezdindeki diplomasi temsilcilerine uygulanan dokunulmazlık ve ayrıcalık kurallarının benzerleri tanınır.

Bu özel heyetlerin görevleri şu durumlarda son bulur;

1. Tarafların bu yönde anlaşması
2. Verilen görevi yerine getirmesi ile
3. Öngörülen sürenin uzatılmadan sona ermesi ile
4. Gönderen devletin görevine son vermesi ile
5. Kabul eden devletin görevinin sona erdiğine karar verip bunu karşı tarafa bildirmesiyle

37- Konsolosların görevleri hakkında bildiklerinizi yazınız.

1. Gönderen devletin çıkarlarını korumak ve kollamak
2. Gönderen devletin yurttaşlarının çıkarlarını korumak ve kollamak
3. Noterlik görevi ve kişisel statüye ilişkin kimi kayıt işlemleri görevlerini gerçekleştirmek
4. Adli belgeler ile öteki resmi belgeleri ulaştırmak ve istenenleri yerine getirmek ve olanaklı durumlarda cezalıların naklinin sağlanmasına yardımcı olmak
5. Pasaport, gezi belgesi ve vize vermek
6. Gönderen devletin uyruğundaki gemiler ve hava taşıtlarını denetlemek bunlar için gerekli ulusal resmi belgeleri vermek, gemi adamlarına yardımcı olmak
7. Gönderen devletçe verilen ve kabul eden devletçe yasaklanmayan ya da andlaşmalarla düzenlenen öteki görevleri (Türk vatandaşlığını kazanma, kaybetme, yurt dışında bulunanların askerlik yükümü...)
8. Gönderen devletin kabul eden devlet ülkesinde diplomatik temsilcilerinin bulunmaması ve bu amaçla bir üçüncü devletin diplomasi temsilciliğinin görevlendirilmesi durumunda kabul eden devletin izni ile konsolosların diplomasi temsilciliği görevini de yerine getirir.

38- Konsoloslukların dokunulmazlıkları ve ayrıcalıkları hakkında bilgi veriniz.

1. Konsolosluğun arşivlerinin dokunulmazlığı
 2. Bina ve araç dokunulmazlığı
 3. Konsolosluğun haberleşme serbestliği
 4. Konsolosluğun vergi ve gümrük ayrıcalıkları
- Konsoloslar görevlerini yerine getirmek ayrıca şu kolaylıklardan yararlanırlar;
- i. Ulusal bayrak ve arma kullanma hakkı
 - ii. Gönderen devlet uyruğundaki özellikle tutuklu ve hükümlülerle temas serbestliği
 - iii. Kabul eden devlet makamlarıyla temas serbestliği
 - iv. Gönderen devletin mevzuatında öngörülen resim ve harçları kabul eden devletin ülkesinde tahsili hakkı
 - v. Gönderen devletin kabul eden devlet ülkesinde bir uyruğunun ölümü, bir reşit ya da mümeyyiz olmayan yurttaşı için vasi ya da kayyım atanması, gemi ya da hava taşıtlarının kaza geçirmesi durumunda haberdar edilmesi hakkı

39- A.İ.H.M.ne kişisel başvuruda bulunabilmek için zorunlu olan koşulların değerlendirilmesi hakkında bildiklerinizi yazınız.

A.İ.H.S.inde yer alan haklar İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde yer alan haklardır. Kişiler bakımından; taraf devletlerin yetki alanına giren herkesin bu haklardan yararlanacağını öngörmektedir. Böylece insan haklarından yararlanmak için taraf devletlerden birinin uyrukluğunda bulunmak gereği yoktur. Yer bakımından; sözleşmede tanınan hakların taraf devletin ülkesinde bulunan herkes için geçerli olmasının yanında bu devletlerin ülkesi dışında bulunan ve kamu yetkisi kullanan organların bulunduğu yerler içinde geçerli olacağı kabul edilmektedir. Zaman yönünden; ilke olarak sözleşmenin bir devlet için yürürlüğe girdiği tarihten sonraki eylem açısından kabul edilir. Ancak insan haklarının çiğnenmesi olayı sözleşmenin ilgili devlet bakımından yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşmişse ve bu olayın sonuçları sözleşme yürürlüğe girdikten sonra da sürüyor ise de sözleşme organları sorunu inceler.

40- Karasularında zararsız geçiş hakkı ve koşulları hakkında bildiklerinizi yazınız.

Uygulanan uluslararası hukuk denize kıyısı bulunan ve bulunmayan bütün devletlerin gemilerine kara sularından zararsız geçiş hakkı tanımaktadır. Zararsız geçiş hakkı tanınan durumlarda, geçiş kıyı devletinin barışına, düzenine ya da güvenliğine zarar vermedikçe zararsızdır. Karasularında zararsız geçiş hakkı ticaret gemileri ve uygulanan rejim bakımından bunlarla bir tutulan ticari amaçlı devlet gemileri için herhangi bir itiraza yol açmamaktadır. Buna karşın, kamu yetkileri kullanan devlet gemileri ve savaş gemilerinin karasularından geçişine ilişkin kural açık bir biçimde konulmuş değildir. Dolayısı ile uygulamada savaş gemileri içinde bir hak oluşturmaları henüz evrensel bir yapılageliş kuralı niteliği kazanmış değildir.

41- Kıta sahanlığının günümüzde geçerli olan tanımı ve hukuksal rejimi hakkında bilgi veriniz.

Kıta Sahanlığı: Kıyı devletinin ya da kara ülkesinin denizin altında süren doğal uzantısına verilen addır. Bugün kıta sahanlığı kıta yamacı ve kıta yükseliminin tümünü içermektedir. Ancak B.M.D.H.S. 76. maddesine göre eper kıta kenarının uç noktasını

karasularının ölçülmesinde 200 milin berisinde kalıyorsa, bir kıyı devletinin kıta sahanlığının, ilke olarak, 200 mile kadar uzanacağını kabul etmiştir. Oysa bu, hukuksal anlamda kıta sahanlığı kavramının, kıta kenarının yeterli genişlikte olmadığı durumlarda, okyanus tabanının bir bölümünü de içerebileceğini gösterir.

Kıta sahanlığının hukuksal rejimi: 1958 Cenevre Sözleşmesi ve B.M.D. kıta sahanlığı üzerinde kıyı devletinin egemen haklara sahip olduğunu bildirir. Bu hakların özellikleri;

1. Söz konusu hakların kıyı devletinin doğal olarak sahip olduğu hakları oluşturduğu görülür.
2. Bu haklar münhasır olarak kıyı devletine aittir.
3. Kıyı devletinin kıta sahanlığını üzerindeki bu haklarının yalnızca doğal kaynaklardan yararlanması amacına yöneliktir. Bu doğal kaynakların niteliği iki tür kaynağı kapsar.
 - i. Madenler ve öteki cansız kaynaklar
 - ii. Deniz yatağı ve toprak altı ile sürekli fiziksel dokunma durumunda bulunan canlılar

Kıyı devletine kıta sahanlığı üzerinde tanınan bu hakların kullanımı kıta sahanlığı üstünde bulunan su alanının ve onun üstünde yer akan hava sahasının rejimini hiçbir şekilde değiştirmez. Üçüncü devletler bir devletin kıta sahanlığı üzerine, kıyı devletinin kimi bakımlardan isteklerini göz önünde tutmak suretiyle, kablolar ve petrol ya da gaz taşıyan borular yerleştirme hakkına sahiptir.

42- Devletlerin iç örgütlenmesi konusunda ardıl olma hakkında bilgi veriniz.

Yasama bakımından ardıl olma: Gerek uluslararası gerekse doktrinde ülke değişikliklerinin sonucunda sonraki devletin yasalarının önceki devletin yasalarının yerini alacağı konusunda görüş birliği içindedir. Sonraki devlet özgür iradesi ile geçici olarak önceki devletin yasalarını tamamen ya da kısmen yürürlükte bırakabilir.

Yürütme ve yönetim bakımından ardıl olma: Burada tartışmasız kabul edilen genel ilke sonraki devletin yönetiminin eskisinin yerini alacağı olmaktadır. Bununla birlikte, önceki devlet görevlilerinin durumu özellikle açığa kavuşturulmak zorundadır.

Yargısal bakımından ardıl olma: Temel kural sonraki devletin yargı organlarının önceki devlet yargı organlarının yerini almasıdır. Bu egemenlik ilkesinin bir gereğidir. Ülke üzerinde devletin egemenliği etkili olduğu andan itibaren oluşacak hukuki sorunlar sonraki devletin yargı yetkisi ve düzeni içinde çözülecektir.

43- Uluslararası Ceza Mahkemesi konusunda bilgi veriniz.

Uluslararası Ceza Mahkemesi 18 yargıçtan oluşmaktadır. Ve bununla birlikte yargıç sayısının artması olanağı vardır. Bu mahkeme üç bölümden oluşmaktadır.

1. İstinaf bölümü (4 yargıç ve başkan)
2. I. derece bölümü (en az 6 yargıçtan oluşur, her davaya üç yargıç bakmak zorundadır)
3. Hazırlık bölümü (en az 6 yargıçtan oluşur, her davaya üç yargıç ya da bir yargıç bakmak zorundadır)

Mahkemelerin bu bölümden başka savcılığı ve yazmanlığı bulunmaktadır. Bu mahkemenin kişiler bakımından yetkisi gerçek kişileri kapsamaktadır. Ancak suçun işlendiği sırada 18 yaşını doldurmamış kişiler bakımından mahkeme yaşı yetkisine sahip

değillerdir. Bu mahkemenin suçlar bakımından kapsamı, soykırım suçu, insanlığa karşı işlenen suç, dar anlamda savaş suçu ve saldırı suçu yer alır. Yer bakımından tüm evrende işlenecek suçları kapsar görünmektedir. Zaman bakımından yetki ise, mahkeme statüsü yürürlüğe girdikten sonra işlenecek suçlar bakımından yetkili olacaktır. Devletler tarafından şu iki yolla mahkemenin yargı yetkisi kabul edilmektedir.

- i. Statüye taraf olarak
- ii. Statüye taraf olmadan mahkemeye bir bildirim yaparak belirli bir suç için mahkemenin yetkisinin kabul edildiğini açıklayarak

44- Birleşmiş Milletler hakkında bilgi veriniz.

Amaçları;

- Uluslararası barış ve güvenliği sağlamak
- Uluslararası dostça ilişkiler sağlamak
- Uluslararası iş birliğini sağlamak
- Uluslararası sorunların çözüm bulunduğu bir merkez olmak

Yukarıdaki amaçlara ulaşmak için uyulması gereken ilkeler;

- Üye devletlerin egemen eşitliğini sağlamak
- Yükümlülüklerin iyiniyetle yerine getirilmesi
- Uluslararası uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesi

• Gerek devletlerin ülke bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına karşı, gerekse Birleşmiş Milletlerin amaçları ile bağdaşmayan öteki konularda kuvvet kullanılmasına ve tehdidine başvurmama

• Birleşmiş Milletler Andlaşması hükümlerine uygun olarak alınacak her türlü örgüt ve eylem kararına yardımcı olma

• Birleşmiş Milletler üyesi olmayan devletlerinde olabildiğince uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasına katılmalarının elde edilmesi

• Birleşmiş Milletlerin üye devletlerin ulusal yetkisine giren konulara karışmaması

Bu amaç ve ilkeler doğrultusunda Birleşmiş Milletlerin özellikle aşağıdaki konularda geniş faaliyette bulunduğu gözlemlenmektedir.

• Uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması konusunda

• Ekonomik ve toplumsal kalkınmada uluslararası işbirliği konusunda

• İnsan haklarının uluslararası alanda korunması konusunda

• Uluslararası hukukun yerleştirilmesi ve gerçekleştirilmesi konusunda

• Yeni teknolojik gelişmelerden insanlığın en iyi biçimde yararlanmasının sağlanması konusunda

Birleşmiş Milletler organları;

Ana organlar: Genel Kurul, Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Konseyi, Uluslararası Adalet Divanı, Sekreterlik.

Yardımcı organlar: Teknik yardımcı organ (Birleşmiş Milletler Yönetim Mahkemesi)
Özel yardımcı organ (UNICEF)

45- Birleşmiş Milletler organlarını sayınız ve detaylı bilgi veriniz.

Temel Organları;

1. Genel Kurul: Bütün üye devletlerin katıldığı, bir oya sahip olduğu en temel organdır. Genel Kurul, Güvenlik Konseyi'nin incelemesinde bulunmayan bütün konularda yetkilidir. Üye devletlere yönelik kararların büyük çoğunluğu tavsiye niteliğindedir. Güvenlik Konseyi bir sonuca varmamışsa Genel Kurul bu işe el atabilir. Genel Kurul'da kararları oyçokluğu ile alırlar. Ancak önemli konularda 2/3 oy çokluğu gereklidir.

2. Güvenlik Konseyi: 15 üyeden oluşmaktadır. Üyeler iki gruba ayrılır. Sürekli üyeler; veto hakları vardır. Geçici üyeler; coğrafi dağılım göz önüne alınarak 2 yıl için seçilirler. Ana görevi barış ve güvenliği sağlamaktır.

İki tür görevi vardır. Birincisi; güvenliğin tehdit edilmesi, bozulması ve saldırı durumunda alacağı bağlayıcı karar.

İkincisi; uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümü konusunda tavsiye kararı. Kararlar 9/15 oyçokluğu ile alınır. Kararlardan bazıları, boykot, ambargo, silah teşhiri, kuvvet kullanımı, diplomatik ilişkilerin kesilmesi gibidir.

3. Ekonomik Sosyal Konsey: Önceleri 18 üyeden oluşan bu konseyin üye sayısı 54'e yükselmiştir. Üyeler üç yıl için seçilmekte olup yeniden seçilme hakları vardır.

4. Vesayet Konseyi: Vesayet altında ülke kalmadığından günümüzde hiçbir göreve sahip değildir. Güvenlik Konseyi'nin beş sürekli üyesinden oluştuğu biçimi ile hukuksal olarak sürekli.

5. Uluslararası Adalet Divanı: U.A.D. ülkelerinde yüksek yargısal görevde bulunan ya da Uluslararası Hukuk'ta tanınmış olan kişilerden olmak üzere 15 yargıçtan oluşmaktadır. Yargıçlar 9 yıl için seçilirler. Yargıçlar sürekli hakemlik mahkemesinin, ulusal gruplarının gösterdiği adaylar arasından B.M. Genel Kurulu'nca ve Güvenlik Konseyi'nce yapılan ayrı ayrı oylamalardan seçilmektedir. U.A.D. İki yetki ile donatılmıştır.

1. Devletlerarası davalarda bağlayıcı karar verme yetkisi

2. B.M. organlarının ve kimi uluslararası örgütlerin başvurusu üzerine danışma görüşü verme yetkisi

U.A.D. yargıçları bağımsız olup hiçbir devletten ve örgütten veya kişiden buyruk alamaz.

46- Sığınmacılar ve sığınma arayanlar hakkında bilgi veriniz.

Sığınma bir kişinin uyruğunda bulunduğu ya da ikamet ettiği devletin baskılardan kaçan yabancıların ülkesine girmesine ve ülkesinde kalmasına izin verme hakkını belirtir. Başka bir deyişle, bu ülkesinde sığınma aranan devlete ait bir haktır. Uygulanan uluslararası hukuktaki ana ilkeye göre bir devletin yabancıların ülkesine girmesi ve ülkede kalması konusunda tek yetkili olduğu görülür. Bu ana ilkeye uygun olarak bir devletin yabancılara ülkesinde sığınma hakkı tanıyıp tanınamaması o devletin uluslararası yükümlülükleri ve ulusal mevzuatı çerçevesinde değerlendirilir. Eğer bir devlet bir andlaşma ile bu konuda belirli bir

yükümlülük altına girmişse bu andlaşmanın koşulları gereği yabancılar bakımından sığınma hakkını tanımak zorundadır.

Ancak devletler ulusal mevzuatları çerçevesinde sığınma hakkını tanırken uluslararası hukukun getirdiği bir takım koşullara da dikkat etmek zorundadır. Bu koşulların başında bu hakkın suçluları adaletten kaçırmak amacıyla keyfi biçimde kullanılmamasıdır. Uluslararası hukukun bu konuda getirdiği ikincil koşul ise, eğer ilgili devletler arasında aksini düzenleyen bir andlaşmaya ya da bölgesel bir yapıla-geliş kuralı yoksa devletlerin diplomatik sığınmaya izin vermemesi gerektiğidir. Uygulamada sığınma olayı fiilen iki biçimde gerçekleşir.

- Diplomatik sığınma

- Ülkesel sığınma

Sığınmacı Statüsü ve Öteki Sığınma Arayanların Hukuksal Durumu: Bir devletin ülkesinde sığınma arayan yabancılar bu devletin uluslararası bir andlaşmadan kaynaklanan bir yükümlülüğü bulunup bulunmamasına göre değişik hukuksal kurallara uygulanabilmektedir. Eğer anılan devlet bir sığınmacılar andlaşmasına tarafsız, bu andlaşmada öngörülen kurallara uygun olarak, sığınma arayan yabancıları ülkesine kabul etmek ve onlara sığınmacı statüsü tanımak zorundadır. Buna karşılık, herhangi bir andlaşma yükümü altında olmadan, çok çeşitli insancıl ya da siyasal nedenlerle ülkesinde sığınma arayan yabancıları ülkesine kabul eden bir devlet, uygulanan uluslararası hukuk da bugün ki durumda, bu sığınma arayanlara sığınma statüsü tanıyıp tanımamakta serbesttir.

Sığınmacıların Hukuksal Korunması: Sığınmacı statüsünün tanınması bu sınıftan yararlanacak kişinin ilgili ülkede ya da diplomasi temsilciliğinde kaldıkça koruma altında bulunmasını gerektirmektedir. Böylece bu statüden yararlanması kabul edilen kişinin, kesin olarak, kaçtığı devlete geri verilmemesi gerekir.

1951 Sığınmacılar Sözleşmesi'ne göre sığınmacılar bazı konularda yurttaşlarla eşit durumda sayılmaktadır.

- Dinsel ibadet ve çocukların dinsel eğitimi
- Düşünsel ve endüstriyel mülkiyet
- Yargı organları önünde taraf olarak bulunma ve ilköğretimden yararlanma
- Çalışma koşulları ve sosyal güvenlik

Ücretli bir meslekte çalışma ile sendika ve dernek halkları konularında sığınmacılar yabancılar arasında en çok gözetilen ulus ilkesinden yararlanırlar.

Sığınmacılar aşağıdaki konularda en az öteki yabancılar tarafından tanınan haklardan yararlanma durumdadırlar;

- Meslek sahibi olma
- Mesken
- Orta ve ilköğretimden yararlanma
- Gezi serbestliği
- Mali yükümlülükler
- Taşınır ve taşınmaz mülkiyeti

47- Yapılageliş hakkında bilgi veriniz.

Yapılageliş kurallarının oluşması için iki temel şart gerçekleşmelidir. Bunlar; sürekli ve istikrarlı bir uygulama ve bu yönde uygulamanın hukuksal açıdan gerekli olduğu inancıdır.

Yapılageliş uluslararası hukuk kişilerinin tutum ve davranışları sonucu birlikte oluşturdukları yazılı olmayan uluslararası hukuk kurallarının bütünüdür. Yapılageliş kurallarının oluşması iki temel ögenin bir araya gelmesi sonucu oluşmaktadır.

i. Maddi öge (Süreklilik)

ii. Psikolojik öge (İnanç)

Maddi öge: Aynı durumlarda aynı tutum ve davranışların sürekli olarak tekrarlanmasını belirtmektedir. Böylece bir davranış ya da tutum tekrarlanmak yolu ile bir alışkanlık, bir gelenek değeri kazanmaktadır.

Psikolojik öge: Bir yapılageliş kuralının doğması için, aynı yönde bir örnek davranışların sürekli olarak tekrarlanması yeterli olmayıp, bu davranışların hukukun bir gereği olarak zorunlu olduğu konusunda bir inanan varlığı da gerekmektedir.

48- Geleneksel tek-taraflı hukuk işlemleri hakkında bilgi veriniz.

i. Bildirim

ii. Tanıma, vazgeçme

iii. Kınama

iv. Tek-taraflı söz verme

Bildirim: Hukuksal sonuçlar doğuracak nitelikteki belli bir olayı, bir durumu, bir eylemi ya da bir belgeyi üçüncü kişilerin bildirisine resmen sunma işlemidir.

Tanıma: Bir uluslararası hukuk kişinin kendi dışında oluşan bir olayı, bir durumu, bir belgeyi ya da bir iddiayı, kendisi bakımından yasal kabul ettiğini ve hukuksal ilişkilerini bu yolla kabul edilen veriler üzerine kuracağını bildiren bir hukuksal işlemidir.

Vazgeçme: Bir uluslararası hukuk kişinin sahip olduğu haklardan vazgeçmesi bir andlaşma yolu ile olabileceği gibi tek taraflı bir işlemle de olabilmektedir. Tek-taraflı vazgeçme, bir hukuk kişinin sahip olduğu bir hakkını bundan böyle kullanamayacağını ve bu hakkın sona erdiğini öteki kişilerin rızasına bağlı olmaksızın bildirmesi işlemidir.

Bir hukuk kişinin bir takım haklarından vazgeçmesi iki olasılığı çıkarmaktadır.

1. Vazgeçilen hakların tamamen ortadan kalkması

2. Vazgeçilen hakkın bir başka hukuk kişisine devredilmesi

Kınama: Bir hukuk kişinin belirli bir durumu, bir davranışı ya da bir iddiayı yasal bulmadığını belirten ve bu yolla kendi çiğnenen ya da tehdit edilen haklarını saklı tutmayı amaçlayan bir tek-taraflı hukuksal işlemidir.

Tek-taraflı Sözleşme: Bir uluslararası hukuk kişinin belli bir konuda belli bir biçimde davranacağını hiçbir karşılık koşulu koymadan ve öteki kişilerce kabul edilmesini aramdan belirten tek-taraflı bir irade açıklamasıdır.

49- İnsan topluluğu hakkında bilgi veriniz.

Özelliklerinin başında süreklilik gelmektedir. İnsan topluluğunun sürekli bir arada yaşaması koşulunun aranması, bunun bireyler düzeyinde değil, toplum düzeyinde sağlanmasını gerektirmektedir.

İnsan topluluğunun sayısının uluslararası hukuk bakımından hiçbir örneği yoktur. Tek bir ulus olması zorunluluğu yoktur. Tek ölçüt uyrukluk bağı olmaktadır.

50- Bireylerin uluslararası suçlar nedeniyle cezai sorumluluklarını yazınız.

— Deniz haydutluğu

— Köle ticareti

- Savaş suçları
- Soykırım
- Uçaklara saldırı ve kaçırma
- Terörizm

Deniz haydutluğu: Deniz haydutluğunun belirleyici özellikleri şunlardır:

- i- Eylemin açık deniz ve hiçbir devletin egemenliğine girmeyen yerler gibi uluslararası alanda yapılması gerekmektedir.
- ii- Eylemin gerek kişilere karşı, gerek mallara karşı yasa dışı şiddet eylemini oluşturması gerekmektedir.
- iii- Eylemin ya bir özel gemi ya da uçağın mürettebatı ve yolculara ya da ayaklanarak denetimini ele geçirdiği savaş gemileri ve devlet gemileri mürettebatı tarafından işlenmiş olması gerekmektedir.
- iv- Eylemin bir gemi ya da uçaktan başka bir gemi ya da uçağa ya da ikincilerin üzerindeki kişilere ve mallara karşı gerçekleştirilmesi gereklidir.
- v- Eylemin kişisel amaçlarla yapılması gerekmektedir.

Deniz haydutluğu eyleminde bulunanlara, her devlet ilgili gemi ya da uçağa ilişkin olarak polis ve yargı yetkileri kullanılabilecektir.

Soykırım: Soykırım suçunun tanımında belirleyici öge, ulus, din, soy ya da ırk özellikleri üzerine oluşan bir grubun tamamen ya da kısmen yok edilmesi amacı olmaktadır. Soykırım sözleşmesi çerçevesinde soykırım suçu oluşturan eylemler değerlendirilmektedir.

- i- İlgili grup üyelerinin öldürülmesine
 - ii- İlgili grup üyelerinin fiziksel ya da ruhsal sağlıklarına ağır zararlar verilmesi
 - iii- İlgili grup üyelerinin fizik varlıklarının ortadan kalkmasına neden olacak koşullar altına konulması
 - iv- İlgili grupta doğumlara engel olacak önlemlerin alınması
 - v- Bir grubun çocuklarının zorla başka bir gruba nakledilmesi
- Soykırım suçunu işleyen bireylerin yargılanması ve cezalandırılması, ilke olarak, suçun işlendiği ülke devletin yetkisine girmektedir.

51- Uluslararası hukukta kimi birey kategorilerinin korunması hakkında bilgi veriniz.

- Azınlıklar
- Sığınmacılar
- Uyraksuzlar

Azınlıklar: Uluslararası hukukta genel bir biçimde herhangi bir azınlık tanımı bulunmamaktadır. Bununla birlikte 19. yy. dan bu yana kimi andlaşmalarla din ve dil ölçütlerine dayanan bir takım azınlık hakları korumalarına yer verildiği görülmüştür. Azınlık konusunda her devlet kendi tanımını yapmaktadır. Uygulanan hukukta azınlık statüsünden yararlananların üç öğeden birine ya da birkaçına sahip oldukları görülmektedir.

- i- Din
- ii- Dil
- iii- Irk ya da etnik köken

Azınlık rejiminin güvencesi: Belli başlı güvenceler mevcuttur. Güvence yöntemlerinden bir, azınlıklara karşı ayırım gözetilmemesini amaçlayan iç hukuk kurallarının oluşturulması konusunda ilgili devletin yükümlülük altına girmesidir.

Bir başka yöntem sorun çıktığında bunun uluslararası örgütler önüne götürülmesidir.

Bir yöntemde azınlıkların uyruğunda bulunduğu devlet ile ya azınlık temsilcilerinin ya da azınlık rejimi konusundaki bir andlaşmaya öteki devletler temsilcilerinin katıldığı karma komisyonlar kurulmasıdır.

Sığınmacılar: Bir kişinin, uyruğunda bulunduğu ya da ikamet ettiği devletin ülkesini çeşitli baskılar ya da ayrımcı yasal kovuşturmalar nedeniyle terk ederek, yabancı bir devletin ülkesine, diploması temsilciliği ya da konsolosluk binalarına, savaş gemilerine ya da devlet uçaklarına girmesi ve bu devletin korumasını aramasını belirtmektedir.

Eğer bir andlaşma hükmü yoksa her devlet kendi sığınmacı olarak kabul edeceği kişiyi kendisi belirler. Ancak devlet sığınma hakkı tanırken uluslararası hukuken getirdiği bir takım koşullara da dikkat etmek zorundadır. Bu koşulların başında bu hakkın suçluları adaletten kaçırmak amacıyla keyfi bir biçimde kullanılmamasıdır.

Sığınmacıların hukuksal korunması: 1951 Sığınmacılar sözleşmesi üçlü bir korumsa rejimi öngörmektedir. Böylece sığınmacı şu koşullarda yurttaşlarla eşit davranış görme hakkına sahiptir.

- i- Dinsel ibadet ve çocukların dinsel eğitimi
- ii- Düşünsel ve endüstriyel mülkiyet
- iii- Yargı organları önünde taraf olarak bulunma
- iv- İlköğretimden yararlanma
- v- Sosyal yardımlar
- vi- Çalışma koşulları ve sosyal güvenlik

İkinci olarak, ücretli bir meslekte çalışma ile sendika ve dernek kurma hakları konusunda, sığınmacılar arasında en çok gözetilen ulus ilkesinden yararlanma hakkına sahiptir. Üçüncü olarak ise, sığınmacılar şu konularda en az yabancılar tanınan haklardan yararlanma durumundadırlar.

- i- Meslek sahibi olma
- ii- Mesken
- iii- Orta ve yüksek öğretimden yararlanma
- iv- Gezi serbestliği
- v- Mali yükümlülükler
- vi- Taşınır ve taşınmaz mülkiyet

Sığınmacıların bulundukları ülkede ödevlerine gelince, konuk eden ülkenin tüm yasaları ve tüzükleri ile kamu düzeninin korunması amacıyla alınacak her türlü önlemlere uymak zorunluluğu vardır.

52- Uluslararası deniz hukuku hakkında bilgi veriniz.

İki ana amaca yönelik insanlar denizden yararlanırlar:

- i- Ulaşım ve iletişim
- ii- Doğal kaynakların ve zenginliklerin kullanılması ve işletilmesi

Denizlerde ulaşım ve iletişim: Uygulanan uluslararası hukuka göre gemiler iki ana sınıfa ayrılmaktadır:

- a- Ticaret gemileri
- b- Devlet gemileri

Denizlerin doğal kaynakların işletilmesi: Doğal kaynaklar nitelik açısından değerlendirildiğinde, iki ana sınıf kaynak ile karşılaşılmaktadır:

- A- Canlı kaynaklar
- B- Petrol ve öteki mineraller

53- Adaların durumu konusunda bilgi veriniz.

1958 Cenevre Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesindeki tanıma göre; bir ada, suların en yüksek olduğu zaman açıkta kalan, etrafı sularla çevrili bir doğal kara parçasıdır. Bugünkü uygulanan hukuk belgelerinin ada tanımını dört temel ögeye dayandırdıkları gözlenmektedir.

- i- Kara parçası olması
- ii- Doğal olarak oluşmuş bulunması
- iii- Sularla çevrilmiş olması
- iv- Suların en yüksek zamanında su yüzeyinde kalması

Adaların özelliklerine bağlı olarak deniz adalarını etkileyen iki öge görülmektedir:

- i- Adanın boyutları
- ii- Adanın coğrafi konumu

Bir adanın boyutlarının adanın sahip olacağı deniz alanına etkisi özellikle kayalıklara ve adacıklara ilişkin olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir adanın coğrafi konumunun bu adanın sahip olacağı deniz alanına etkisine gelince, özellikle kıta sahanlığı sınırlandırılması sırasında adaların ana ülkelere ya da komşu devlet ülkesine yakınlıkları, gerek uluslararası mahkeme kararlarında gerek öğretide, çok temel öğelerden biri olarak kabul edilmektedir.

54- Devlet ülkesinin bir parçasını oluşturan deniz alanları hakkında bilgi veriniz.

- ✓ İç sular
- ✓ Kara suları
- ✓ Takımda suları
- ✓ Boğazlar

İç sular: Kara sularının başladığı esas çizginin berisinde kalan sular olarak belirtilmektedir. Deniz hukukunda esas çizgi genellikle, suların en alçak olduğu zamanki coğrafi kıyı çizgisine eşit olup, buna “normal esas çizgi” adı verilmektedir. Esas çizgi, coğrafi kıyı çizgisinin üzerinde saptanan birkaç uç noktanın bir düz çizgi ile birleştirilmesinden oluşmaktadır ki, buna “düz esas çizgi” adı verilmektedir.

55- İç suların hukuksal rejimi hakkında bilgi veriniz.

İç suların hukuksal rejiminin dayandığı kıyı devletinin egemenliğidir. İç sular rejimine ilişkin olarak karşılaşılan ilk sorun, bu su alanlarına yabancı devletler gemilerinin serbestçe giriş-çıkış hakları bulunup bulunmadığı konusunda ortaya çıkmıştır. Uluslararası yargı ve hakemlik kararları ile devletlerin uygulamaları incelendiğinde genel bir kural yoktur.

Limanlara giriş-çıkış konusunda devletlerin uygulamaları incelendiği zaman, gemi türleri arasında bir ayırma gidildiği görülmektedir. Ticaret gemilerinin giriş-çıkışı ilke olarak serbest bırakılmaktadır. Bununla birlikte 3 durumda kıyı devletlerin limanlarını ve gemilere kapattıkları gözlemlenmektedir:

- i- Askeri limanlar
- ii- Yaygın hastalıklar
- iii- Kamu düzenine ve güvenliğe aykırı davranışlar ya da tehditler

Ticaret gemileri, limanda kalkış süresi boyunca, kalma koşullarına ilişkin olarak kıyı devletinin yasama ve yönetsel yetkilerinin tümüne uymak zorundadır. Yargı yetkisine

geline, gemi mürettebatı arasındaki özel hukuk sorunları geminin bayrak devleti yasalarına bağlıdır. Mürettebat ile mürettebat olamayan kişiler arasındaki özel hukuk sorunları ise uluslararası özel hukukun yasalar çatışması kurallarına göre bir çözüme bağlanmak durumundadır. Buna karşılık ceza hukuku sorunlarına ilişkin olarak uygulamada genellikle devletlerin mürettebatı arasında işlenen suçlar ile geminin iç disiplini ilgilendiren suçlar durumunda, kıyı devleti cezai yargı yetkisini kullanmamaktadır. Fakat gemi içinde mürettebattan olamayan kişilerin mürettebata ve yolculara karşı işleyecekleri suçlar ile mürettebatı ilgilendirse de kıyı devletine kaptan ya da ilgili devletin diplomasi temsilcileri ya da konsolosluk görevlileri tarafından yapılan çağrılara konu oluşturan suçlarda, genellikle kıyı devletinin cezai yargı yetkisini kullanma yoluna gittiği görülmektedir. İşlenen suçun sonuçlarının kıyı devletine kadar uzanması durumunda ise kıyı devleti tam olarak cezai yargı yetkisini kullanmaktadır.

Savaş gemilerinin bir devletin iç sularında limanlarında bulunması durumunda kıyı devletinin egemenliğine saygı göstermesi gerekmektedir. Gemi personelinin kıyıya çıktıktan sonra ülke devletinin yerine geçecek herhangi bir yetki kullanma hakkı yoktur. Kıyı devleti de savaş gemileri içinde ortaya çıkacak, özel hukuk ve ceza hukuku sorunlarında herhangi bir yargı yetkisine sahip değildir. Bu savaş gemilerinin dokunulmazlığı ilkesinin bir gereğidir.

56- Karasuları hakkında bilgi veriniz.

Bir kıyı devletinin kara ülkesini çevreleyen ve uluslararası hukuka uygun olarak açıklara doğru belirli bir genişliğe kadar uzanan kıyı devletine ait deniz kuşağına verilen addır. Genişlik ölçütü, devletin kıyıdan denizlere egemen olabileceği genişliği belirten top menzili olarak kabul edilmiştir. Her devlet kara sularının genişliğini, 12 deniz milini geçmeyecek bir sınıra kadar saptamak hakkına sahiptir. Ancak, kıyı devletine tanınan bu takdir hakkını, coğrafi ve hukuksal nedenlere bağlı olarak, bir takım kısıtlamalara uğraması olasılığı da her zaman vardır.

Karasularını sınırlandırma kuralı şöyle özetlemek olanağı vardır:

- i- Taraflar anlaşabilirse sınırlandırma andlaşma ile gerçekleştirilecektir.
- ii- Andlaşma olmadığı zaman aksi durum yoksa sınırlandırma eşit uzaklık yöntemine göre yapılacaktır.

57- Karasularının rejimi hakkında bilgi veriniz.

Yabancı devletler bir devletin karasularından zararsız geçiş hakkı adı verilen bir geçiş rejimi uyarınca geçebilmektedir. Karasularından zararsız geçiş hakkı ticaret gemileri ve uygulanacak rejim bakımından bunlarla bir tutulan ticari amaçlı devlet gemileri için herhangi bir itiraz konusu olmamaktadır. Buna karşılık kamu yetkilerini kullanan devlet gemilerinin ve özellikle savaş gemilerinin karasularından geçişlerine ilişkin olarak kural açık bir biçimde konulmuş değildir. Kimi devletler izin ya da bildirim koşulu öngörmüştür. Zararsız geçiş hakkın tanınan durumlarda geçiş, kıyı devletinin barış, düzen ve güvenliğine zarar vermeyecek şekilde durmadan ve hızlı gerçekleşmelidir.

Geçiş hakkı kullanılırken cezai yargı yetkisi şu durumlarda kıyı devletine bırakılır:

- i- Suçun sonuçları kıyı devletine uzanıyorsa
- ii- Suç kıyı devletinin düzenini ve barışını bozuyorsa
- iii- Kıyı devleti yetkililerinden yardım istenirse
- iv- Uyuşturucu kaçakçılığı söz konusu ise

58- Devletin tanınması hakkında bilgi veriniz.

Devletin tanınması bir kurucu işlem değil açıklayıcı bir işlemdir. Ancak tanımanın bir devletin varlığının koşulunu oluşturmaması ve bu anlamda açıklayıcı bir işlemi oluşturmaması onun için hiçbir kurucu işlem niteliği taşımadığı anlamına gelmez. Zira tanıma işlemi ile tanıyan devlet arasında tanınan devletin sınırlı bir biçimde yalnızca kendisi için uluslararası hukuk kişiliğini kabul etmiş olmaktadır. Fakat bu tanıma işlemi tanınan devletin tüm uluslararası toplumun üyesi olduğu anlamına gelmez. Tanıma konusunda ortaya çıkan diğer bir sorun ve belirli koşulları yerine getirmiş bulunan toplulukların öteki devletlerce devlet olarak tanınmasının zorunlu bulunup bulunmadığıdır. Öğretinin çoğunluğu devletlerin yeni doğan devletleri tanıma yükümü altında bulunmadığını kabul eder. Tanımanın diğer bir özelliği ise bu işlemin bir tek-taraflı hukuksal işlem olmasıdır.

59- Tanıma yolları hakkında detaylı bilgi veriniz.

De Jure Tanıma: Bir devleti tam olarak tanımanın sağladığı bütün hukuksal etkileri ile tanımayı belirtir. Tanımayı hukuksal bir işlem sonucu tanıma biçiminde değerlendirilir. De jure tanıma kesin olup geri alınmamaktadır.

De Facto Tanıma: Geçici ve sınırlı nitelikteki bir tanımayı belirtir. Burada tanıyan devletin tanınan devletin bağımsızlığını, ülke üzerinde otoritesi ve ülkedeki istikrara ilişkin kuşkuları bulunduğu ve tam bir tanımaya gidilmediği görülür. De facto tanımayı herhangi bir hukuksal işleme başvurmadan fiili tanıma biçiminde değerlendirilir. De facto tanıma kesin bir tanıma olmadığı için her zaman geri alınabilir. Buna karşılık de facto tanıma bulunan bir devletin tam olarak tanımayı gerektiren bütün koşulları yerine getirdiği kanısı taşıdığı takdirde tanıyan devlet bunu her an de jure tanımaya dönüştürebilir.

Uygulamada üstü kapalı tanıma yolları;

- i. Tanıma anlamına gelmeyeceğini bildirmeden ikili andlaşma yapmak
- ii. Diplomasi ilişkileri kurulması
- iii. Yeni devletin konsolosuna verilmesi
- iv. Bağımsızlık törenine resmi temsilci gönderme

Şu durumlarda üstü kapalı tanıma anlamına gelmemektedir;

- i. Aynı uluslararası konferansa katılma
- ii. Çok taraflı andlaşmaya taraf olma
- iii. Tanıma konusunda görüşme yapma
- iv. Ticari ilişkiler kurulması
- v. Diplomasi temsilcileri dışında temsilciler aracılığı ile temas kurulması

60- Uzay sahasının hukuksal rejimi hakkında bilgi veriniz.

Uzay sahası uygulanan hukuk bakımından yalnız uzay boşluğu değil aynı zamanda ay ve öteki gök cisimlerini kapsamaktadır. Ancak uzay sahasının nerede başladığı konusunda uygulanan uluslararası hukuk henüz kesin bir sınır belirlemiş değildir. Buna karşılık uzay komitesi çerçevesindeki devletin genel olarak yerden yükseklik ölçütünü benimsedikleri gözlemlenmektedir.

61- Münhasır ekonomik bölge hakkında bilgi veriniz.

Bir kıyı devletinin karasuları esas çizgisinden başlayarak 200 mile kadar varan ve karasuları dışında kalan su tabakası ile deniz yatağı ve onun toprak altında bu kıyı devletine münhasır ekonomik haklar ve yetkiler tanıma denizalanıdır. Kıyı devletleri bu bölgeyi münhasır ekonomik bölgesi olarak ilan ederse uluslararası anlamda münhasır ekonomik yetkilere sahip olacaktır. Kıta sahanlığından farkı su tabakasındaki ekonomik değerleri işletme hakkının da kıyı devletine ait olmasıdır. Çevre korunması bakımından ikisi de aynı niteliktedir.

Kıyı Devletinin Münhasır Bölgedeki Ekonomik Hakları

1. Madenler ve canlılar konusunda yetkili olacaktır.
2. Her türlü akıntı, rüzgâr, elektrik enerjisi üretimi konusunda bazı egemenlik yetkileri vardır.
 - i. Bilimsel araştırma
 - ii. Çevre korunması ve denetlenmesi
 - iii. Her türlü araç ve gerecin bu alana yerleştirilmesi ve kullanılması

Ekonomik bölge üzerindeki ulaşım tamamen serbestlik içindedir. Diğer devletlerin bu bölgeden kablo ve boru geçirme hakları vardır.

62- Devletlerarası hakemlik hakkında bilgi veriniz.

Geniş anlamda hakemlik, uygulanan kurallar, hukuk kuralları olabileceği gibi siyasal söz içeren kurallarda olabilir. Hakemliğin dar anlamda anlaşılması ise uyuşmazlığı sözleşmenin bir üçüncü kişi ya da organa bırakılması ve kişi ya da organın vereceği kararın bağlayıcı nitelikte olmasının yanında, uyuşmazlığın hukuka uygun olarak çözülmesi ve kararı verecek hakemlerin hukukçu olması öngörülmektedir.

63- Jus Cogens (buyruk kuralları) hakkında bilgi veriniz.

Bu kural uluslararası hukuk bakımından üst düzey nitelikte bir kuraldır. Bu kuralın belirleyici özelliklerinin saptanmasında iki öge vardır. Bunlar;

1. Bir kuralın bu nitelikte kabul edilmesi için, devletlerden oluşan uluslararası toplumun bütününce benimsenmiş olması gerekmektedir.
2. Bu nitelikte olduğu kabul edilen bir kurala aykırı hiçbir kural konulamaz. Bu da jus cogens kuralının uluslararası toplumun temel ve vazgeçilmez nitelikteki genel yararını korumayı sağlaması ile olanaklı görülmektedir.

Bu kurallar genelde kuvvet kullanılması yasağı, köle ticaretinin ve deniz haydutluğunun yasaklanması, soykırımın yasaklanması, devletlerin eşitliği vs.dir.

64- Self-Determination hakkında bilgi veriniz.

Bir yanı ile devletlerin iç örgütlenmelerine ilişkin olup, bir halkın dilediği, bağımsız bir devlet dış baskısı olmadan, seçmesi hakkı bulunduğunu belirtmektedir. İkinci yanı ise, bir halkın bağımsız bir devlet kurmak dahil, dilediği devlete bağlı olmayı seçme hakkını belirtmektedir. Self-determination hakkının kullanılabilmesi için bazı koşullar getirilmiştir. Bağımsız bir devlet kurabilmenin ana koşulunun sömürge altındaki bir halkın varlığı olduğu kabul edilmektedir. Bir devletten ayrılma yolu ile bir devlet kurulmasında bu ilke işlememektedir. Bunun temel nedeni, uluslararası hukukta bir ilke olarak kabul edilen devletin ülkesinin bütünlüğü ilkesinin varlığıdır.

65- Uluslararası hukukun kişileri ve kişilik kavramını yazınız.

Devletler üç temel öğeden oluşmaktadır:

i. İnsan topluluğu

ii. Ülke

iii. Kendi üstünde hiçbir otoriteye sahip olmayan bir siyasal yaşam

Devlet dışındaki birimler ise devlet niteliği kazanmamış insan toplulukları, uluslararası örgütler, özel hukuk kişilerinden oluşur.

Hukuk kişiliği kavramı bir hukuk düzeni içinde hak ve yükümlülüklerle sahip olma yeteneğini belirtmektedir. Uluslararası hukuk kişilerinin başlıca iki özelliği olduğu kabul edilmektedir:

i. Uluslararası hukuktan kaynaklanan haklara ve yükümlülüklerle sahip olma yeteneği

ii. Uluslararası hukuktan doğan haklarını uluslararası düzeyde doğrudan koruyabilme yeteneği

66- Devletin kişisel yetkilerini kısaca tanımlayınız ve ülkesi dışında gerçek kişilere ilişkin yetki kullandığı başlıca alanlar konusunda bildiklerinizi yazınız.

Bir devletin ülkesi dışında kullanacağı yetkiler bu devletin kamu gücünün bir bölümünü ya da tümünü ülkesi dışına taşımasına ve orada bir takım konularda fiilen egemen olmasını gerektirmektedir. Devlet, kendisine hukuksal bağlarla bağlı olan kişiler ve araçlar üzerinde de kamu gücünü oralara kadar götürmeden ülke dışında bir takım yetkilere sahip olmayı sürdürmektedir. Devletin ülke dışındaki bu kişisel yetkisinin ana dayanağı uyrukluk bağıdır. Ancak kural dışı olarak bir devletin uyrukluk bağı dışında da ülkesi dışında bir takım yetkiler kullanması söz konusu olmaktadır. Yine bir devletin uyrukluk bağına benzer bir takım araçlar üzerinde ülkesi dışındaki kişisel yetkisini kullanması kabul edilmektedir.

Uyrukluk: Temelinde bir toplumsal bağlılık olgusu, karşılıklı hak ve görevlerle birlikte gerçek bir varlık, çıkar ve duygu dayanışması yatan bir hukuksal bağdır. Uyrukluk konusunda devlet yetkisinin niteliği, aksine bir andlaşma bulunmadıkça, her devlet uyruklüğünü kazanma ve kaybetme koşullarını kendi ulusal yasaları ile düzenleme yetkisine sahiptir. Ancak devletlerin, kimi andlaşmalarla bu yetkilerinin belirli süreler ve belirli kişiler için sınırladıkları durumlarla da karşılaşmaktadır. Nitekim bir ülke parçasının el değiştirmesi durumunda ilgili devletlerin ülke halkına bir süre için uyrukluk seçme hakkı ya da eski adıyla hakk-ı hıyar tanıdıkları görülmektedir.

67- Uluslararası hukukta azınlık kavramı nasıl tanımlanır?

Uygulanan uluslararası hukukta ilk azınlık tanımı I. Dünya Savaşı'ndan sonra belirli devletlerde kalan ve çoğunlukla ayrı ırk, dil ya da dine sahip olan toplumsal grupların korumasını düzenleyen andlaşmaların yorumu çerçevesinde U.S.A.D tarafından yapılmıştır. U.A.S.D.'ye göre azınlık kavramı "bir devlette yerleşmiş bulunan ve nüfusu ayrı bir ırk, dil ya da dinden oluşan toplumsal grupları" belirtmektedir. Yapılan bu tanımı belli bir dönemdeki andlaşmaların içerdiği azınlıklarla ilgili olması nedeniyle Birleşmiş Milletler kurulduktan sonra bu örgüt bünyesinde yerel geçerliliği olabilecek bir azınlık tanımının yapılması için çaba sarf edilmiştir. Bu amaçla yapılan tanımlar içinde öğretide bir hayli taraf bulan azınlık tanımı, Birleşmiş Milletler azınlıkların korunması ve ayrıcılığın önlenmesi alt komisyonu raportörü F. Capatorti'nin hazırladığı bir incelemede önermiş olduğu tanım olmuştur. Bu tanım şöyledir: "...sayısal olarak bir devletin nüfusunun geri kalanına göre az olan, egemen olmayan konumda bulunan, o devletin vatandaşları olan, üyeleri etnik, dinsel

açından nüfusun geri kalanından ayrılan özellikler taşıyan ve kültürlerini, geleneklerini, dinlerini, ya da dillerini korumak amacıyla üstü örgütü bir dayanışma duygusu gösteren bir gruptur.” Capatorti’nin önerdiği bu tanım öğretide büyük ölçüde paylaşılmakla birlikte gerek Birleşmiş Milletlerde gerekse Avrupa Konseyi’nde azınlıkların korunmasına yönelik çalışmalar çerçevesinde devletlerin kabulünü sağlayamamıştır. Dolayısıyla günümüzde U.A.S.D’nin belirli bir dönemde belli andlaşmaların yorumu amacıyla verdiği azınlık tanımı ya da tanımları dışında uygulanan uluslararası hukuk kabul edilmiş, genel bir biçimde herhangi bir azınlık tanımı bulunmamaktadır.

68- Fesih nedir? Andlaşmaların fesih yoluyla sone ermesinin koşulları nelerdir?

Fesih, bir andlaşmanın taraflarından birinin bir irade açıklaması yoluyla bu andlaşma ile bundan sonra bağlı olmayacağını bildirme işlemine verilen genel addır.

Fesih hakkının tek taraflı bir biçimde yasal olarak kullanılması şu durumlarda olanaklıdır.

- Andlaşma hükümleri bunu öngörmüşse
- Tarafların fesih hakkını tanıma niyetinde oldukları verilerden anlaşılıyorsa
- Andlaşmanın doğası gereği tek taraflı fesih hakkının tanındığı kanısı doğarsa (tartışmalıdır).
- Öteki taraf andlaşmayı uygulamıyorsa ya da temel hükümlerini çiğniyorsa

69- Tek taraflı uluslararası hukuk işlemleri hakkında bilgi veriniz.

Uluslararası hukukun tek bir uluslararası hukuk kişinin irade açıklamasına hukuksal etkiler bağladığı hukuksal işlemleri belirtmektedir. Tek taraflı uluslararası hukuk işlemlerinin belirleyici özelliklerine ilişkin üç önemli sorun öğretide tartışmalıdır.

Birinci sorun, tek taraflı uluslararası hukuk işlemlerinin üçüncü kişiler bakımından hukuksal etkileri ile ilgilidir.

İkinci sorun, bu tür bir işlemin geçerliliğinin başka bir irade açıklamasına bağlı olması durumunda bunun niteliğinin anılan tek taraflı hukuksal işleme bağlı bir işlem olarak değerlendirilip, değerlendirilemeyeceği sorusuyla ilgilidir.

Üçüncü sorun, bütün tek taraflı hukuksal işlemlerin geleneksel olarak yalnızca devletlere atfedilmesi ile ilgilidir.

Tek taraflı uluslararası hukuk işlemlerini, bağımlı tek taraflı hukuksal işlemler ve özerk tek taraflı hukuksal işlemler olarak 2’ye ayırmak yerindedir.

70- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin son durumu çerçevesinde başvurma yollarını ve davalarda izlenen usulü bildiriniz.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi davalara üç yargıçtan oluşan komite, yedi yargıçtan oluşan daire ve on yedi yargıçtan oluşan büyük daire aracılığı ile bakmaktadır. Yeni sistemde devletlerarası başvuru ve kişisel başvuru olmak üzere iki çeşit başvuru yolu vardır. Tüm başvurular tek mahkemeye yapılmak zorundadır. Kişisel başvurulara önce üç yargıçlı komite bakmakta ve başvurunun kabul edilebilirliğini incelemektedirler. Komitenin oy birliği ile kabul edilmez bulduğu başvurular reddedilmekte olup karar kesindir.

Devlet başvurularının kabul edilebilirliğinin incelenmesi öze ilişkin kararlar yedi yargıçlı dairenin yetkisine girmektedir. Ayrıca bu yedi yargıçlı daire, kişisel başvurularda komitenin karar almaması durumunda kişisel başvuruların kabul edilebilirliğini ve öze ilişkin incelemesini de yapmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin ya da

protokollerin yorumuna ilişkin önemli bir sorun ortaya çıkarsa taraflardan biri itiraz etmediği takdirde daire davayı büyük daireye götürme hakkına sahiptir. Yine bir dairenin verdiği kararın üç ay içinde önemli bir soruna ilişkin olması koşuluyla taraflarca büyük daire önüne götürülmesine ve büyük dairenin bir tür istinaf mahkemesi görevi görecektir davaya bakması ve karara bağlaması olanaklıdır. Büyük dairenin kararları da kesindir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kabul edilebilir bulduğu bir başvuru karşısında eğer taraflar sorunu görüşecek dostça çözüm yolu seçmemişlerse, davayı tarafların temsilcilerinin katılımı ile sürdürmektedir. Mahkeme önünde dava duruşmaları ve dava belgeleri özel bir karar alınmadıkça kamuya açıktır. Yargıçlar karara katılmadıklarında kişisel görüşlerini karara ekleme hakkına sahiptirler.

71- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda bulunabilmek için zorunlu olan koşulları (kişiler, konu, yer ve zaman açısından) yazınız.

Kişiler bakımından, AİHS'nin birinci maddesi, taraf devletlerin yetki alanına giren herkesin bu haklardan yararlanacağını öngörmektedir. Böylece, insan haklarından yararlanmak için taraf devletlerden birinin uyrukluğunda bulunmak gereği yoktur. Taraf devletlerin birinin yetki alanı altında bulunmak yeterlidir.

Yer bakımından yine özellikle birinci maddenin yorumuna dayanarak, sözleşmede tanınan hakların taraf devletlerin ülkesinde bulunan herkes için geçerli olması yanında, bu devletlerin ülkesi dışında bulunan ve kamu yetkisi kullanan organların bulunduğu yerler içinde geçerli olacağı kabul edilmektedir.

Sözleşmede tanınan insan haklarının zaman bakımından geçerliliği ise, ilke olarak sözleşmenin bir devlet için yürürlüğe girdiği tarihten sonraki eylemler açısından kabul edilmektedir. Ancak insan haklarının çiğnenmesi olayı sözleşmenin ilgili devlet bakımından yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşse bile, bu olayın sonuçları sözleşme yürürlüğe girdikten sonra da sürüyor ise, sözleşme organları sorunu incelemektedir.

Sözleşmede öngörülen haklardan yararlanma konusunda gözetilmesi gereken temel başka bir ilke de, ayırım yapmama ilkesidir. Böylece taraf devletler kişiler arasında cins, ırk, dil, din, siyasi ya da öteki nitelikli görüşler, ulusal ya da toplumsal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, servet, doğuş ya da herhangi bir durum nedeniyle ayırım gözetmeden anılan hakları kişilere uygulamak zorundadır.

72- Uluslararası Adalet Divanı'nın bir davada yetkili olabilmesi için hangi yollarla yetkilendirilmesi gerektiği konusunda bildiklerinizi yazınız.

U.A.D. önünde davalara taraf olma hakkına sahip bulunan devletler bakımından Divan'ın belli bir davaya ilişkin olarak yetkisi otomatik değildir. Uyuşmazlık tarafı devletlerin bu yönde rızasının verilmesi gerekir. Devletler Divan'a bu yetkiyi şu yöntemlerle tanıyabilirler;

- i. Tahkimname (mahkeme sözleşmesi)
- ii. Önceden yapılan uluslararası andlaşmalarla
- iii. Tek-tarafli bir bildiri ile
- iv. Forum prorogatum yoluyla

Tahkimname yoluna uyuşmazlığın doğmasından sonra başvurulabilir. Uyuşmazlığın konusunun ve tarafların bildirilmesi zorunludur. Bu tek bir belge olabileceği gibi, Divan'ın yetkisinin önceden bir andlaşma ile kabul edildiği durumlarda tamamlayıcı nitelikte bir belgede olabilir.

Önceden yapılan bir andlaşma ile tarafların tek-taraflı başvuru ile uyuşmazlığı Divan önüne götürme yetkileri vardır. İki taraf andlaşmaya ek bir tahkimnamede yapabilirler.

Bir devlet hukuksal uyuşmazlıklarına ilişkin olarak bir tek-taraflı bildiri ile aynı yükümü kabul eden devletlere karşı Divan'ın yargı yetkisini kabul ettiğini bildirme hakkına sahiptir. Devletler bu bildiriye her an karşılıklı koşulsuz ya da koşullu, süreli ya da süresiz olarak yapabilirler. Bildiri B.M. Genel Sekreterliğine verilir ve o da bunu statüye taraf devletlere ve Divan Yazmanlığına gönderir.

Forum prorogatum; bir devletin Divan'a tek-taraflı dilekçe ile bir uyuşmazlığı getirmesi durumunda karşı devletin Divan'ın yetkisini tanımamış bulunmasına rağmen bu davaya taraf olarak katılmak suretiyle Divan'ı dolaylı bir biçimde yetkili kılmasıdır. Devletlerin uyuşmazlıklarında bu yolla Divan'ı yetkili kılması şu durumlarda olanaklıdır:

- i. Divan'a verilen cevapta yetkisinin kabul edildiğinin bildirilmesi
- ii. Davanın özüne giren sorunların Divan önünde cevaplanması ve öze ilişkin bir karar alınmasına karşı çıkılmaması
- iii. Divan'ın yetkisizliğinin ileri sürülmemesi ya da dava sırasında bu yetkisizlik savından vazgeçilmesi

73- Uluslararası su yollarının (akarsular, göller, kanallar, yer altı suları vb.) ulaşım-dışı amaçlarda kullanılmasında uluslararası hukuk kurallarının durumu ve bunlarla ilgili bildiklerinizi yazınız.

Uluslararası su yollarının ulaşım-dışı kullanımı özünde tarımsal ve endüstriyel amaçlı kullanımlardır. Hukuksal rejimi böyle bir bütünlük gösteren su yollarının ulaşım-dışı kullanımının üç ana yararlanma yolu vardır. Bunlar:

- i. Balıkçılık ve canlı kaynak avcılığı
- ii. Tarımsal yararlanma
- iii. Endüstriyel yararlanma

Suyollarından balıkçılık amacıyla yararlanma konusunda genel ilke, her kıyıdaş devletin uluslararası su yollarının kendi ülkesi içinde yer alan kesimi üzerinde tam egemenliği sahip olması ilkesidir. Suyollarından tarımsal amaçla yararlanma, sulama biçiminde gerçekleşmektedir. Suyollarının endüstriyel biçimde kullanımı ise iki biçimde olabilmektedir. Bunlar:

- i. Enerji üretimi
- ii. Endüstriyel yıkama ya da üretilen ürüne katmak üzere su kullanılması

Anılan her iki amaçlı su kullanımında iki tür değişik faaliyet söz konusu olabilmektedir. Bunlar:

- i. Tüketici ya da yoksun bırakıcı faaliyet
- ii. Suların niteliğini değiştirici ya da kirletici faaliyetler

Devletlerin bu konudaki yararlanma hakkının hukuksal dayanağı devletin ülkesi üzerindeki egemenliğidir.

Uluslararası su yollarından yararlanma kıyıdaş devletler arasında yapılan andlaşmalar ile gerçekleşir. İlgili devletler ya suları miktar olarak paylaşma yoluna gitmekte ya da suları coğrafi bölgelere ayırarak her devlet kendisine ayrılan kesimdeki sulardan münhasır olarak yararlanmaktadır. Ancak arada bir andlaşma yoksa kabul edilen ilke hakça ve makul kullanım ilkesidir. Belli bir su yolu üzerinde baraj vb. düzenlemelere gidecek olan kıyıdaş devlet öteki kıyıdaş devletlere önemli bir zarar, kayda değer zarar ya da önemli olumsuz

etki doğuracaksa önceden bir andlaşma görüşmesine başlaması ya da bir bildirimde bulunmasını gerektiren andlaşmalar vardır.

74- Devletin ülkesel yetkisi hakkında bilgi veriniz.

Devlet ülkesi üzerinde münhasır yetkilerle donatılmıştır. Devletin ülkesel yetkileri her türlü yasama, yürütme ve yargı işlemini kapsamaktadır. Devlet ülkesi üzerinde sürekli ya da geçici olarak yaşayan herkes ve bulunan her şey devletin bu yetkilerinin konusunu oluşturmaktadır.

Yabancılarla ilgili olarak, bir devletin ülkesine sığınma istemek üzere olağandışı koşullarla girmesi söz konusudur. Ülke devleti ile yabancıların devletin arasında herhangi bir andlaşma yoksa ülke devletinin ülkesel yasaları yabancılar içinde geçerli olacaktır. Bir devlet ülkesine giren yabancıyı sınır dışı etmesi onun ülkesel yetkisidir.

75- Devletin ülkesel yetkisine getirilen kural-dışlıklar hakkında bilgi veriniz.

1. Kapitülasyonlar
2. Yabancı devletin ve uluslararası örgütlerin dokunulmazlığı ve bağımsızlığı
3. Geçiş hakkı
4. Asker ve silahtan arındırma
5. Yabancı askeri kuvvetler ve asker

Kapitülasyonlar: XIV. ve XX. yüzyıllar arasında Avrupalı devletlerin kendi ülkesi dışında sürekli ya da geçici olarak bulunan yurttaşlarının ülkesinde bulundukları devletin yetkilerinin dışında kalmak ve kendi devletlerinin yetkisine bağımlı olmak biçimindeki ayrıcalıklar ile ticaret ve gümrük konularında elde ettikleri ayrıcalıklar düzenini belirtmektedir.

76- Devletin kişisel yetkisi hakkında bilgi veriniz.

Devletin ülkesel yetkileri dışında yetkileri yalnızca ülkesel yetkisini kullanması ile sınırlı değildir. Devletin ülke dışında bu kişisel yetkisinin ana dayanağı uyrukluk bağıdır. Uyrukluk temelinde bir toplumsal bağıllık olgusunu karşılıklı hak ve görevlerle birlikte gerçek bir varlık çıkar ve duygu dayanışması yatan bir hukuksal bağıdır. Eğer aksine bir andlaşma bulunmadıkça her devlet uyrukluğunu kazanma ve kaybetme koşullarını kendi ulusal yasaları ile düzenleme yetkisine sahiptir. Uygulamada devletler uyruklarını bireylere genellikle ya doğum yeri ya da karma bir ölçüte göre vermektedir. Gemilerde ise uyrukluk taşıdığı bayrak ile bağılı olmaktadır. Hava araçları da bir devletin ülkesel yetkisi altında bulunmak zorunda olup, bir uyrukluğa sahiptir. Uygulanan uluslararası hukuka göre hava araçları kayıt edildikleri devletin uyrukluğunda bulunmaktadır.

77- Devletin ulusal yetkisi hakkında bilgi veriniz.

Ulusal yetki bir devletin yetkisine giren ve böylece uluslararası hukukun düzenlemeleri dışında kalan konulardaki yetkiyi belirtmektedir. Böylece bir devletin ulus yetkisine giren bir konu başka devletlerin ve uluslararası örgütlerin yetki alanının dışında olup ilke olarak uluslararası hukukun kurallarında etkilenmektedir.

78- Değişik devlet türleri hakkında bilgi veriniz.

- i. Federal devlet
- ii. Minyatür devlet
- iii. Sürekli tarafsız devlet
- iv. Kendine özgü statüye sahip devlet

Federal Devlet: Federal devlet uluslararası hukuk çerçevesinde bir bütün olarak kabul edilir. Böylece dış ilişkilerinde, aksi öngörülmedikçe, federal devletin merkezi otorite tarafından temsil edilmesi federal devletidir. Bununla birlikte uluslararası hukuk, anayasal düzenlemelerin izin verdiği durumlarda, federe devletlerinde başta andlaşma yetkisi olmak üzere her türlü hukuksal işlem yapma yetkisinin bulunduğunu kabul etmektedir.

Sürekli Tarafsız Devlet: Bağımsız bir devlet olup, olağan bir devletin sahip olduğu bütün yetkilere sahip bulunmasına karşılık, bir konuda bunun sınırlandığı devlet türüdür. Sürekli tarafsız devlet başka devletlerarasında çıkan savaşlara katılma ve barış zamanında da ittifak andlaşmalarına taraf olmama yükümü altında bulunmaktadır. Yine, sürekli tarafsız devlet ülkesinde başka devletlerin kuvvetlerinin geçmesine ya da yerleşmesine izin verme yükümü altındadır. Bu yükümlülükler onun bir saldırıya uğradığı zaman kendisini koruma hakkı olmadığı anlamına gelmemektedir. Nitekim sürekli tarafsız devletler savunmaları için ulusal ordulara sahiptir.

79- İkici görüş ve tekçi görüş hakkında bildiklerinizi yazınız.

İkici görüş: Bu görüşe göre, uluslararası hukuk ile iç hukuk birbirinden farklı ve bağımsız iki ayrı hukuk düzenini oluşturur. Bu ayrım iki temel sebebe dayanır.

a- Söz konusu her iki hukuk düzeninin düzenledikleri toplumsal ilişkinin değişik olması

b- Söz konusu her iki hukuk düzeninin kurallarının büyük ölçüde değişik kaynaklardan doğmaları

Sonuç: Bir hukuk düzeninde oluşturulan kuralların, kural nitelikleriyle ötekinde hukuksal etkiler doğurması söz konusu olmayacaktır.

— Her iki hukuk düzeni birbirinden bağımsız olduğu için iki düzenin kurallarının birbiriyle çatışma olasılığı yoktur.

— Bir hukuk düzeninin ötekinde geçerli olan kurallardan yararlanabilmesi için, ya bir düzenden ötekine gönderme (atıf) ya da aktarma (iktibas) yapılması gerekir.

Tekçi görüş: Dünyada var olan hukuk düzeni tek bir düzen olup uluslararası hukuk ve iç hukuk düzenleri bu bütünün parçalarını oluşturur.

İki ana okul çerçevesinde toplanır;

1. Gerçekçi okul
2. Normcu okul

Gerçekçi okul: Bu görüşe göre uluslararası hukukun uluslararası toplumun hukukunu oluşturduğunu görmüştük. Uluslararası hukuk ile iç hukukun sürekli çatışma durumunda olmaları söz konusu değildir. Aksi takdirde ortak yaşam olanağı ortadan kalkacaktır. Bu nedenle her toplumlararası kural kendisiyle çelişen her iç kurala üstün olacaktır. Sonuç olarak iç hukuk uluslararası hukuka bağımlı olacaktır.

Normcu okul: Bu kuramın savunucusu Hans KELSEN için tek bir temel kural vardır. Aynı temel kurala dayanan uluslararası hukuk ile iç hukuk tek bir hukuk düzeni oluşturur.

Tek bir hukuk düzeni söz konusu olduğunda bütünü oluşturan parçalardan hangisinin üstün olacağı sorusu iki değişik cevap içerir.

- i. İç hukukun üstünlüğü
- ii. Uluslararası hukukun üstünlüğü

Sonuç olarak uluslararası hukuk ile iç hukuk düzenleri arasında herhangi birinin üstünlüğüne kesin karar verme olanağı yoktur. Uygulanan uluslararası hukuk ile iç hukuk arasında ilişkilerden her devletin durumunun kendi verileri çerçevesinde özel olarak değerlendirmek gereği ortaya çıkmıştır.

80- Uluslararası Adalet Divan'ının danışma görüşü verme yetkisi hakkında bilgi veriniz.

U.A.D. önünde devletlerden başka birimlerin dava tarafı olamamasını nedeniyle B.M. örgütüne ve kimi uluslararası örgütlere tavsiye nitelikli danışma görüşü isteme yetkisi tanınmıştır. B.M. andlaşmasının 96/I. maddesi bu yetkiyi doğrudan Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'ne tanıdıktan sonra 96/II. maddesi ile Genel Kurulca B.M. örgütünün öteki organları ile B.M. uzmanlık kurumları diye anılan kimi uluslararası örgütlerce bu yetkinin tanınabileceği bildirmektedir. U.A.D. statüsünün 95/I. maddesi danışma görüşlerinin her türkü hukuksal sorunlara ilişkin olarak istenebileceğini öngörmektedir. Divan uygulamada istenilen danışma görüşleri arasında bir ayrıma gitmekte ve halen devletlerarası uyuşmazlık oluşturan konuların temel noktalarıyla doğrudan ilgili bulunan sorunlara ve fiili verileri ilişkin sorulara yönelik danışma görüşü istemlerinin reddedilmesi gerektiği görüşündedir. Ancak Divan bu tür verilerin her somut olaya ilişkin olarak değerlendirilmesi gerektiği ve bu konuda kendisinin yetkili olduğunu da kabul etmektedir. Buna karşılık Divan, istenilen danışma görüşlerinin soyut ya da somut bir hukuksal soruna ilişkin olmasının Divan'ın bu yetkisini kullanmasına engel oluşturmayacağını açıklamaktadır. U.A.D.'dan danışma görüşü istenmesi bu yetkiye sahip B.M. organı ya da uzmanlık kurumunun Divan'a bir dilekçe ile başvurmasını gerektirmektedir.

81- Uluslararası suyollarının ulaşım-dışı amaçlarda kullanılmasında uluslararası hukuk kurallarının durumu ve bunlar hakkında bilgi veriniz.

Uluslararası suyollarının ulaşım-dışı kullanımı özünde tarımsal ve endüstriyel amaçlı kullanılmasıdır. Hukuksal rejimi böyle bir bütünlük gösteren suyollarının ulaşım-dışı kullanımının üç ana yararlanma yolu vardır. Bunlar:

1. Balıkçılık ve canlı kaynak avcılığı
2. Tarımsal yararlanma
3. Endüstriyel yararlanma

Suyollarından balıkçılık amacıyla yararlanma konusunda genel ilke, her kıyıdaş devletin uluslararası suyollarının kendi ülkesi içinde yer alan kesimi üzerinde tam egemenliğe sahip olması ilkesidir. Suyollarından tarımsal amaçla yararlanma, sulama biçiminde gerçekleşmektedir.

Suyollarının endüstriyel amaçla kullanımı ise iki biçimde olabilir. Bunlar:

1. Enerji üretimi
2. Endüstriyel yıkama ya da üretilen ürüne katma su kullanılması

Anılan her iki amaçlı su kullanımından iki değişik tür faaliyet söz konusu olabilmektedir. Bunlar:

1. Tüketici ya da yoksun bırakıcı faaliyetler

2. Suların niteliğini değiştirici ya da kirletici faaliyetler

Devlet bu konudaki yararlanma hakkının hukuksal dayanağı devletin ülkesi üzerindeki egemenliğidir.

Uluslararası su yollarından yararlanma kıyıdaş devletler arasında yapılan andlaşmaları ile gerçekleşir. İlgili devletler ya suları miktar olarak paylaşma yoluna gitmekte ya da suları coğrafi bölgelere ayırarak her devlet kendisine ayıran kesimdeki sulardan münhasır olarak yararlanmaktadır. Ancak orada bir andlaşma yoksa kabul edilen ilke hakça ve makul kullanım ilkesidir. Belli bir su yolu üzerinde baraj vb. düzenlemelere gidecek olan kıyıdaş devletlerle önemli bir zarar kayda değer zarar ya da önemli olumsuz etki doğuracaksa önceden bir andlaşma görüşmesine başlaması ya da bir bildirimde bulunmasını gerektiren şartları vardır.